

Evaluatie Nederlandse Veteranendag 29 juni 2007

Resultaten van de enquête onder veteranenpashouders

Doorn, 4 september 2007
SVi/KOC

Maj drs. P.M. Huls – van Zijl
BSc C. Harreveld

SAMENVATTING

In het voorliggende rapport wordt verslag gedaan van de *enquête onder veteranenpashouders naar hun mening over de derde Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007*.

Het Comité Nederlandse Veteranendag (CNV) heeft aan het Kennis- en onderzoekscentrum (KOC) van het Veteraneninstituut (VI) verzocht om, net als in de twee voorgaande jaren, een evaluatie van deze dag te houden onder veteranen. Aan 2.400 veteranenpashouders is, door middel van een representatieve steekproef geselecteerd uit het bij het VI in beheer zijnde bestand, een enquêteformulier toegezonden. De gegevens uit de geretourneerde formulieren zijn verwerkt en geanalyseerd. Het geheel heeft geresulteerd in deze rapportage, met adviezen en aanbevelingen.

De doelstelling van deze evaluatie wordt niet voorafgegaan door een theoretisch kader. Er is geen probleemstelling geformuleerd, anders dan het in kaart brengen van mening van de veteranen over de dag. Met behulp van de uitkomsten heeft het comité de mogelijkheid de mening van veteranen bij de organisatie van de Nederlandse veteranen mee te wegen.

De enquête bestaat uit 18 vragen. Het betreffen 13 gesloten *evaluatievragen*, met de mogelijkheid om een *toelichting* te geven bij het gekozen antwoord. In vier vragen worden enkele persoonsgegevens uitgevraagd. Hierdoor kan de mening van oude veteranen worden vergeleken met die van jonge veteranen én kan een vergelijking worden gemaakt met ander onderzoek naar de waardering van deze veteranendag. Bij vraag 18 werd ruimte geboden voor algemene opmerkingen.

Het enquêteformulier is op 2 juli, te weten de maandag na de Nederlandse Veteranendag van 29 juni, aan 1.440 oude veteranenpashouders en 960 jonge pashouder gezonden. Er is gekozen voor deze verhouding van 1,5 : 1 omdat dit de verhouding binnen de huidige populatie veteranen in Nederland weerspiegelt. Deze bedraagt in totaal ongeveer 133.900, van wie circa 79.900 mensen tot de groep oude veteranen behoren en 54.000 tot de groep jonge veteranen.

De sluitingsdatum voor deelname aan de enquête was op 31 juli. Er zijn 918 bruikbaar ingevulde lijsten geretourneerd, een respons van 38,3%. Binnen dit responsbestand is sprake van een oververtegenwoordiging van de groep oude veteranen, in de verhouding 2,0 : 1. De jongste deelnemer is 19 jaar, de oudste heeft de respectabele leeftijd van 98 jaar.

Bijna 61% van de respondenten zegt te hebben gemerkt dat de veteranendag heeft geleid tot meer erkenning en waardering in zijn of haar richting als veteraan. Er is, in vergelijking met de voorgaande jaren, een duidelijke toename waar te nemen in het behalen van de doelstelling van deze dag. Van de respondenten is 24% bij (één van) de lokale en/of regionale bijeenkomsten of evenementen aanwezig geweest en minstens 12% is naar Den Haag gereisd.

De groep oude veteranen waardeert het Nationale Defilé Den Haag en de Plechtigheid in de Ridderzaal hoger dan de groep jonge veteranen. De overige waarderingsvragen (ten aanzien van: de slogan, het thema, de ceremoniële medaille-uitreiking, de manifestatie, het onderwijsproject én 'de anjer') worden door de groep oude veteranen iets lager gewaardeerd dan door de groep jonge veteranen. De laagste waardering geeft de groep oude veteranen aan het idee om de anjer als teken van erkenning en waardering voor veteranen te (laten) dragen door de Nederlandse bevolking.

In totaal zijn er door 811 respondenten 3.923 toelichtingen bij de antwoorden gegeven. Deze vele bijschrijvingen geven een indicatie van het belang dat eraan wordt gehecht gehoord te worden. Hoewel er in de enquête niet expliciet naar is gevraagd, blijkt bijvoorbeeld uit de toelichtingen door de gehele evaluatie heen, dat een groot deel van de respondenten die hebben gediend in Nederlands-Indië of in Nieuw-Guinea zegt nog steeds niets van nationale erkenning en waardering te merken.

Juist tijdens de Nederlandse Veteranendag kan, volgens de respondenten, de erkenning en waardering voor veteranen zowel door de Nederlandse overheid als de bevolking, praktisch worden beleden. Dit door bijvoorbeeld de kosten voor de veteranen zelf te minimaliseren en door het invoeren van een landelijke vrije dag voor veteranen. Responderende veteranen wensen een verbetering en verdieping van de kennis onder de Nederlandse bevolking en met name onder de jeugd, ten aanzien van de geschiedenis van de Nederlandse krijgsmacht en de militaire inzet en daarmee ten aanzien van de veteranen. Zij wensen ook een verbetering van de communicatie vóór, tijdens en ná de Nationale Veteranendag om kennisname en/of 'meebeleven' te vergroten.

Ruim de helft van de respondenten staat achter het idee van de anjer. Het is echter van belang erop te wijzen dat bijna 10% van de responderende veteranen tégen dit idee is, vanwege de overduidelijke associatie met ZKH prins Bernhard. Op zich wordt de erkenning en waardering die uitgaat van het dragen van een bloem (zoals de klapproos en de korenbloem in andere landen) zeer op prijs gesteld. Om te voorkomen dat men uiteindelijk vooral de prins herdenkt, prefereren veel veteranen echter een éigen symbool dat, als blijk van waardering en respect voor de Nederlandse veteranen, op en rond de Nederlandse Veteranendag door de bevolking kan worden gedragen.

Er worden enkele kanttekeningen bij deze evaluatie geplaatst, met betrekking tot de betrouwbaarheid, interne en externe geldigheid, vanwege de invloed hiervan op de resultaten en daarmee te trekken conclusies. De rapportage wordt afgesloten met enkele aanbevelingen die voortvloeien uit de resultaten van de enquête en de bijgeschreven toelichtingen.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING		2
INHOUDSOPGAVE		4
HOOFDSTUK 1	INLEIDING	5
	1.1. Aanleiding	5
	1.2. Doel	6
	1.3. Methode van onderzoek	6
	1.3.1. Methode	6
	1.3.2. Onderzoekspopulatie	7
	1.3.3. Verzendbestand	8
	1.3.4. Bewerking van de gegevens	8
HOOFDSTUK 2	RESULTATEN	9
	2.1. Responsbestand	9
	2.1.1. Redenen van afmelding	9
	2.1.2. Persoonsgegevens	9
	2.2. Evaluatie: rechte tellingen en toelichtingen	12
	2.3. Evaluatie: gemiddelde scores op de waarderingsvragen	34
	2.4. Aanvullende opmerkingen	35
	2.4.2. De derde Nederlandse Veteranendag	36
	2.4.2. De enquête	37
HOOFDSTUK 3	CONCLUSIES, DISCUSSIE EN AANBEVELINGEN	39
	3.1. Conclusies	
	3.1.1. Kwantitatieve conclusies	39
	3.1.2. Kwalitatieve conclusies	39
	3.2. Discussie	40
	3.2.1. Theoretisch kader	40
	3.2.2. Vraagstelling	40
	3.2.3. Verzendbestand	41
	3.2.4. Respons	41
	3.3. Aanbevelingen	41
BIJLAGE 1	Aanbiedingsbrief	43
BIJLAGE 2	Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2006	44

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1. Aanleiding

De Nederlandse Veteranendag is een nationaal initiatief.¹ Het is een cadeau voor alle Nederlandse veteranen, een eerbetuiging waarbij erkenning en waardering voor veteranen centraal staat. Als eerbetoon aan wijlen Zijne Koninklijke Hoogheid prins Bernhard is door het kabinet besloten de Nederlandse Veteranendag jaarlijks op 29 juni, de verjaardag van de prins, te organiseren. In 2005 werd de *eerste, Nederlandse Veteranendag* gehouden. Hiermee is een nieuwe traditie ingezet. Het verloop van de eerste twee veteranendagen bood vertrouwen voor het jaar 2007, toen op vrijdag 29 juni voor de derde keer de Nederlandse Veteranendag werd gehouden.

In hoofdlijnen was het programma in Den Haag ten opzichte van 2006 ongewijzigd. Het Malieveld was op deze dag het centrum van de diverse evenementen die in het kader van de Nederlandse Veteranendag plaatsvonden. Iedereen was hier van harte welkom tijdens een feestelijke manifestatie die voor iedereen gratis en vrij toegankelijk was. Deze manifestatie, die zowel informatie als entertainment bood, was te bezoeken van 09.00 uur tot 17.30 uur. Hier kon men veteranen persoonlijk ontmoeten en met ze in gesprek gaan. Het evenement besloeg bijna het gehele Malieveld en was in vier grote vakken verdeeld, met in elk vak een grote ontvangsttent. Elk vak vertegenwoordigde een regio waarin door de veteranen acties en missies zijn uitgevoerd. De regio's Amerika & Afrika, Midden- en Nabije Oosten, Europa en Azië-Pacific ademden de sfeer van de hier gevoerde (vredes)missies. Rondom de tenten waren historische voertuigen opgesteld, die bij de missies gebruikt werden. Bij elke tent was een buitenterras en stond een pagodetent, waar (inheemse) hapjes werden aan geboden. Er was een zogenaamd activiteitenpark waar bezoekers de mogelijkheid kregen geboden om zelf actief bezig te zijn. Op het plein 'Modern Times', vond men een selectie van moderne voertuigen, zoals die op dit moment door defensie bij internationale operaties in gebruik zijn. Op het grote videoscherm, dat was opgesteld aan de kant van de A12, werden zowel "life" beelden van de plechtigheid in de Ridderzaal getoond als rechtstreekse beelden van de medaille-uitreiking en defileerpunt op de Kneuterdijk.

Gedurende de hele dag werd een gevarieerd muzikaal programma geboden met 's morgens optredens van militaire orkesten en vanaf 15.00 uur optredens van Tantie Lien, Femulou en Eric Hulzebosch. Het muzikale programma werd afgesloten met een spetterend optreden van Trijntje Oosterhuis. De muzikale begeleiding van de artiesten werd verzorgd door de Koninklijke Militaire Kapel Johan Willem Friso van de Landmacht.

Om 10.30 uur werd een korte plechtigheid in de Ridderzaal gehouden, in aanwezigheid van Zijne Koninklijke Hoogheid de prins van Oranje, meer dan driehonderd veteranen, autoriteiten en tientallen schoolkinderen. De genodigden werden onder andere toegesproken door de minister-president, een oude en een jonge veteraan. Hoewel alleen genodigden in de Ridderzaal konden plaatsnemen, kon de plechtigheid via een groot scherm op het Malieveld door iedereen die dat wenste rechtstreeks gevolgd worden.

Op het Malieveld werd bij 150 militairen, die recentelijk van een uitzending zijn teruggekeerd, de herinneringsmedaille vredesoperaties opgespeld. In aanwezigheid van hun familie ontvingen zij op het Malieveld onder andere uit handen van ZKH de prins van Oranje, kinderen en veteranen deze medaille. De Ceremoniële medaille-uitreiking ving aan om 11.45 uur. Na afloop van de medaille-uitreiking liepen de zojuist gedecoreerde militairen mee in het defilé, om hiermee symbolisch aan te geven dat zij de toekomstige veteranen zijn.

Het Nationaal Defilé Den Haag, dat ook dit jaar door de Nederlandse veteranen werd gehouden, begon op het Malieveld, liep door de binnenstad van Den Haag en werd afgenomen door ZKH de prins van Oranje.

Er was tevens volop ruimte voor de gemeenten en regio's om op 29 juni lokale en/of regionale bijeenkomsten te organiseren. Er waren ook regionale activiteiten op andere data.

Het Comité Nederlandse Veteranendag bracht dit samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten onder de aandacht van alle burgemeesters in Nederland. Hiertoe werd op 2 maart 2007 een brief aan alle burgemeesters gestuurd.

¹ Bron: <http://www.veteranendag.nl/>

Het Comité Nederlandse Veteranendag en de projectorganisatie NLVD hebben de conclusies en aanbevelingen van de verschillende onderzoeken uit 2005 en 2006 gebruikt om het programma voor dit derde jaar verder te professionaliseren.

Ook dit jaar wilde het comité graag weten hoe de Nederlandse bevolking en de veteranen deze *derde Nederlandse Veteranendag* ervaren. Het comité heeft daarom het *Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie en het Marktonderzoek (NIPO)* verzocht een telefonische enquête uit te voeren naar de waardering onder de Nederlandse bevolking. De defensie service-unit Gedragswetenschappen (GW) van de Defensie Personele Diensten (DPD) van het Commando DienstenCentrum (CDC) verzorgde hiervoor de rapportage. Ook heeft *Anker Solutions*, in opdracht van het comité, tijdens het evenement een *Publieksenquête* gehouden onder deelnemers en toeschouwers. Aan het Veteraneninstituut (VI) heeft het comité verzocht om, middels een schriftelijke enquête, een evaluatie te houden onder veteranen.

1.2. Doel

Het doel van deze evaluatie is vast te stellen hoe veteranen oordelen over deze de derde Nederlandse Veteranendag. Belangrijkste thema voor de evaluatie is de vraag in hoeverre de inspanningen leiden tot een betere erkenning en waardering van Nederlandse veteranen door de Nederlandse samenleving, waaronder de veteranen zelf. Daarnaast bestaat de vraag of het geboden programma (Plechtigheid Ridderzaal, Ceremoniële medaille-uitreiking, Nationaal Defilé Den Haag en Manifestatie Malieveld) voldoet aan de verwachtingen van veteranen. Daarbij leeft de vraag of zij al spreken van een nieuwe Nederlandse traditie. Aan de hand van de uitkomsten heeft het comité de mogelijkheid bij te dragen aan de bestendinging dan wel verbetering van de Nederlandse Veteranendag.

1.3. Methode van onderzoek

1.3.1. Methode

De gegevens werden verzameld met behulp van een schriftelijke enquête, bestaande uit 18 vragen. Deze enquête is bijgevoegd als Bijlage 2.

De eerste 13 vragen bestaan elk uit twee delen: een gesloten *evaluatievraag* en een mogelijkheid om kort en bondig een *toelichting* te geven bij het gekozen antwoord. Eén van deze 13 vragen bestaat uit vijf subvragen en één vraag uit vier subvragen.

Bij vraag 14 t/m 17 worden enkele *persoonsgegevens* uitgevraagd. Deze vier vragen worden gesteld om de mening van oude veteranen te kunnen vergelijken met die van jonge veteranen én om een vergelijking mogelijk te maken met ander onderzoek naar de waardering van deze veteranendag, zoals het in paragraaf 1.1. genoemde NIPO-onderzoek en de Publieksenquête. Het aantal kwantitatieve vragen komt hiermee op 24.

Indien respondenten, naast de 13 eerdere mogelijkheden tot een kwalitatieve toelichting, aanvullende opmerkingen hadden ten aanzien van de derde Nederlandse Veteranendag, of ten aanzien van deze enquête, kon dit worden vermeld bij vraag 18.

Dertien (sub)vragen zijn gedichotomiseerd. Dat wil zeggen dat de respondent kon kiezen uit twee mogelijke antwoorden, zoals ja/nee, man/vrouw. Bij één vraag zijn drie antwoordmogelijkheden gegeven (ja/gedeeltelijk/nee) en bij negen waarderings(sub)vragen is gebruik gemaakt van een vijfpuntschaal.

De enquêtevragen zijn door het Dienstencentrum Gedragswetenschappen (GW) ingevoerd in het software programma *Teleform*. Het Kennis- en onderzoekscentrum (KOC) van het VI heeft een representatieve steekproef getrokken uit het bestand veteranenpashouders. Vervolgens heeft het KOC de door GW gemaakte enquêteformulieren per post verzonden, samen met een aanbiedingsbrief (bijgevoegd als Bijlage 1) en een retourenvelop met antwoordnummer en poststempel, zodat gebruik van een postzegel niet nodig was.

De retour gezonden, bruikbaar ingevulde formulieren zijn bij GW gescand in *Teleform*, waardoor de antwoorden op de gesloten vragen automatisch werden ingevoerd in *SPSS (Statistical product and Service Solutions)*. Deze gegevens zijn vervolgens statistisch verwerkt. De hieruit voortkomende informatie is, samen met de handmatig ingevoerde geschreven toelichtingen, geanalyseerd en wordt weergegeven in voorliggende rapportage.

1.3.2. Onderzoekspopulatie

Veteranen

Onder het begrip 'veteranen' wordt in Nederland verstaan: alle gewezen militairen met de Nederlandse nationaliteit die het Koninkrijk hebben gediend in oorlogsomstandigheden of daarmee overeenkomende situaties, inclusief vredesmissies in internationaal verband. Met nadruk wordt hierbij inbegrepen het personeel van het voormalig Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) en het vaarplichtig koopvaardijpersoneel uit de Tweede Wereldoorlog.

Veteraneninstituut

Het Veteraneninstituut (VI) is een samenwerkingsverband tussen de Nederlandse overheid en particuliere organisaties op het gebied van (na)zorg, erkenning en onderzoek.

De samenwerkende partijen bundelen de krachten om een veilige basis en een informatiebron voor veteranen en hun familieleden te zijn. Tevens werkt het instituut aan de maatschappelijke erkenning van de prestaties die de veteranen in opdracht van politiek en samenleving hebben geleverd en voor de offers die daarbij werden gebracht. Daarnaast is het Vi een intermediair en vraagbaak voor allen die beroepsmatig werkzaam zijn voor veteranen.

Binnen het Veteraneninstituut wordt gewerkt volgens het zogeheten 'één-loketprincipe'. Dit houdt in dat alle vragen en verzoeken op het gebied van veteranenzaken, via een centraal telefoonnummer en een e-mailadres, op één plaats binnenkomen, waarna ze door deskundige medewerkers worden beoordeeld en afgehandeld.

Veteranen Platform

De belangen van de Nederlandse Veteranen worden behartigd door het Veteranen Platform en deze organisatie fungeert als gesprekspartner van de Nederlandse overheid over het Nederlandse Veteranenbeleid.

Het doel van het Veteranen Platform is om, als belangenbehartiger van alle Nederlandse veteranen, in voortdurende dialoog met overheid en samenleving de maatschappelijke erkenning, herkenning en waardering van alle Nederlandse veteranen van verschillende strijdtoneelen en vredesmissies op materieel en immaterieel gebied te bevorderen. Het Veteranen Platform verenigt daartoe Nederlandse veteranenorganisaties in een democratisch en representatief samenwerkingsverband.

'Oude' veteranen, 'jonge' veteranen

In Nederland wordt gemakshalve onderscheid gemaakt tussen oude en jonge veteranen. De oude veteranen hebben gediend vóór 1979, in de Tweede Wereldoorlog, het voormalig Nederlands-Indië, Korea en Nieuw-Guinea. Diegenen die naar Libanon (UNIFIL, 1979-1985) of later zijn uitgezonden worden doorgaans jonge veteranen genoemd.

Momenteel bedraagt de populatie veteranen in Nederland ongeveer 133.900². Hiervan behoren 79.900 mensen tot de groep oude veteranen en 54.000 tot de groep jonge veteranen. De groepen oude veteranen en jonge veteranen verhouden zich hiermee als ongeveer 1,5 : 1.

Veteranenpashouders

Veteranen komen in aanmerking voor een veteranenpas. Deze veteranenpas hebben zij op enig moment, op eigen verzoek, door tussenkomst van het Veteraneninstituut verstrekt gekregen. Bij aanvang van deze evaluatie bedroeg het aantal veteranenpashouders 72.171³. Van het totale aantal van 133.900 veteranen in Nederland heeft dus 53,9% een veteranenpas.

Veteranen hebben niet zelden twee of meer militaire operaties op hun naam staan. Deze 72.171 pashouders hebben aan in totaal 76.944 militaire operaties deelgenomen.

Van de pashouders wordt momenteel 78,4% tot de oude veteranen gerekend en 21,6% tot de jonge veteranen. Binnen het veteranenpasbestand bedraagt de huidige verhouding tussen oude en jonge veteranen daarmee ongeveer 3,6 : 1.

Van de 72.171 pashouders zijn er 901 vrouw. Dit is 1.25%. Deze vrouwen hebben deelgenomen aan in totaal 930 militaire operaties.

² Factsheet. 2 juli 2005. Veteranenbeleid. Definitie en aantallen.

³ Bestand veteranenpashouders (peildatum mei 2007), in beheer bij het Veteraneninstituut in Doorn.

1.3.3. Verzendsbestand

De enquête is verzonden aan 2.400 veteranenpashouders, middels een representatieve steekproef geselecteerd uit het veteranenpasbestand van het Vi.

Besloten is om de landelijke verhoudingen tussen de oude en de jonge veteranen (1,5 : 1) als uitgangspunt te nemen. In de discussie van deze rapportage wordt ingegaan op deze keuze.

Het verzendsbestand bestaat hierdoor uit 1.440 oude veteranen en 960 jonge veteranen.

Binnen de groep oude veteranen bevinden zich 9 vrouwen en binnen de groep jonge veteranen 36 vrouwen, een totaal van 45 vrouwen.

Van de 1.440 bevraagde oude veteranen wonen er 90 in het buitenland. Van de 960 jonge veteranen zijn dit er 32. Dit aantal van 122 mensen betreft iets meer dan 5% van het verzendsbestand.

1.3.4. Bewerking van de gegevens

In dit rapport worden de kwantitatieve resultaten gepresenteerd in de vorm van zo genaamde 'rechte tellingen' van de gegeven antwoorden. Om de waardering voor de verschillende aspecten van deze veteranendag uit te drukken, worden tevens gemiddelde scores weergegeven.

De vragenlijst is door 130 respondenten puur kwantitatief ingevuld. In totaal zijn er door de overige 811 deelnemers 3.923 toelichtingen bij de antwoorden gegeven. Dit varieerde van de naam van de missie(s) waaraan men heeft deelgenomen tot een uitgebreide beschrijving van de belevenissen op de Nederlandse Veteranendag 2007 in Den Haag dan wel in de eigen regio én, vooral ook, beschrijvingen van ervaringen tijdens de eigen diensttijd, tijdens operatie(s), missie(s) en/of uitzending(en) en bij terugkeer in Nederland.

Op basis van kwalitatieve analyses van de toelichtingen worden achtergronden bij en verklaringen voor de kwantitatieve antwoorden gegeven. Waar het gepast is, zullen citaten worden weergegeven.

HOOFDSTUK 2 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête beschreven. De eerste paragraaf geeft een overzicht van de respons. Hierbij worden de resultaten van de vragen 14 tot en met 17 met betrekking tot de persoonsgegevens *geslacht*, *leeftijd* en behorende tot de groep *oude* dan wel *jonge* veteranen gepresenteerd. Deze gegevens worden voorafgegaan door redenen van afmelding. Vervolgens worden, aan de hand van de persoonsgegevens, de resultaten van de evaluatievragen 01 tot en met 13 beschreven, zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht. Tot slot worden de aanvullingen en opmerkingen in antwoord op vraag 18 besproken.

2.1. Responsbestand

2.1.1. Redenen van afmelding

In totaal werden 1.012 retourenveloppen ontvangen. Deze respons bedraagt 42,2%. Van deze retourzendingen bevatten er echter 71 een afmelding van deelname aan deze evaluatie. Nagenoeg alle afmeldingen werden gedaan onder vermelding van de reden. Tabel 1 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 1: Redenen van afmelding

Bericht dat veteraan is overleden	17
Dag niet meegemaakt, wegens ziekte en/of hoge leeftijd	12
Dag niet meegemaakt, wegens familieomstandigheden	5
Door TPG Post onbestelbaar retour gezonden, wegens verhuizing	15
Dag niet meegemaakt, wegens wonen buiten Nederland	3
Dag niet meegemaakt, wegens vakantie	10
Geen interesse, wegens negatieve beoordeling betreffende veteranenbeleid	6
Geen interesse, geen verdere toelichting	3
Totaal	71

Het aantal retour gezonden, *ingevulde* enquêteformulieren bedraagt dus $(1.012 - 71 =)$ **941**. Dit resulteert in een responsbestand van 39,2%.

2.1.2. Persoonsgegevens

Het verzendbestand van 2.400 pashouders is, zoals gezegd, opgebouwd uit 1.440 oude en 960 jonge veteranen. Om in het responsbestand het onderscheid tussen oude en jonge veteranen te kunnen maken, is gevraagd of men heeft deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending vóór, dan wel tijdens of ná 1979 (UNIFIL). De mogelijkheid bestaat, dat men in beide perioden heeft deelgenomen.

Daar men tot het bestand veteranenpashouders behoort, is tweemaal 'nee' géén bruikbaar ingevulde optie. Van de 941 respondenten bleken echter 46 mensen wél twee maal 'nee' te hebben geantwoord. Hiervan kon in alle gevallen, aan de hand van de geschreven toelichting(en) en/of de opgegeven leeftijd, worden vastgesteld dat het 46 *oude* veteranen betreft. Het lijkt erop dat deze 46 personen *bewust* het antwoordvakje 'nee' hebben ingevuld. Uit de toelichtingen bij de verschillende vragen blijkt dat deze mensen hebben gediend in oorlogsomstandigheden tijdens de Tweede Wereldoorlog, in Nederlands-Indië of in Nieuw-Guinea. Er lijkt naar voren te komen dat deze mensen zich niet kunnen vinden in de formulering van de vraag "operatie/missie/uitzending". Onderstaande tabellen 2, 3 en 4 geven de *gecorrigeerde* resultaten weer.

Tabel 2: Heeft u deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending vóór 1979? (vraag 14)

	Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Ja	615	65,4	67,0
Nee	303	32,2	33,0
Totaal	918	97,6	100,0
Niet geantwoord	23	2,4	
Totaal	914	100,0	

Tabel 3: Heeft u deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending tijdens of ná 1979? (vraag 15)

	Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Ja	321	34,1	35,0
Nee	597	63,4	65,0
Totaal	918	97,6	100,0
Niet geantwoord	23	2,4	
Totaal	941	100,0	

Onderstaande kruistabel toont dat 18 respondenten aangeven zowel vóór als ná 1979 deelgenomen te hebben aan een operatie/missie/uitzending. Deze mensen worden bij de groep oude veteranen gerekend. Van 23 van de 941 respondenten zijn geen gegevens over de uitzendperiode beschikbaar.

Tabel 4: Overzicht deelname vóór en ná 1979

	Heeft u deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending ná 1979?		Totaal
	Ja	Nee	
Heeft u deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending vóór 1979?	18	597	615
		0	303
Totaal	321	597	918

Bij het maken van onderscheid tussen de groepen *oude* en *jonge* veteranen bij de bespreking van vraag 01 tot en met vraag 13 wordt vraag 14 (vóór 1979) als uitgangspunt genomen. Het aantal retour gezonden, *bruikbaar* ingevulde enquêteformulieren bedraagt daarmee 941 – 23 = **918**. Dit resulteert in een responsbestand van 38,3%.

In relatie tot het verzendbestand, waarbij is uitgegaan van de verhouding oud : jong = 1,5 : 1, is er in dit responsbestand met **615 oude** en **303 jonge** veteranen sprake van een oververtegenwoordiging van de groep oude veteranen, in de verhouding 2,0 : 1.

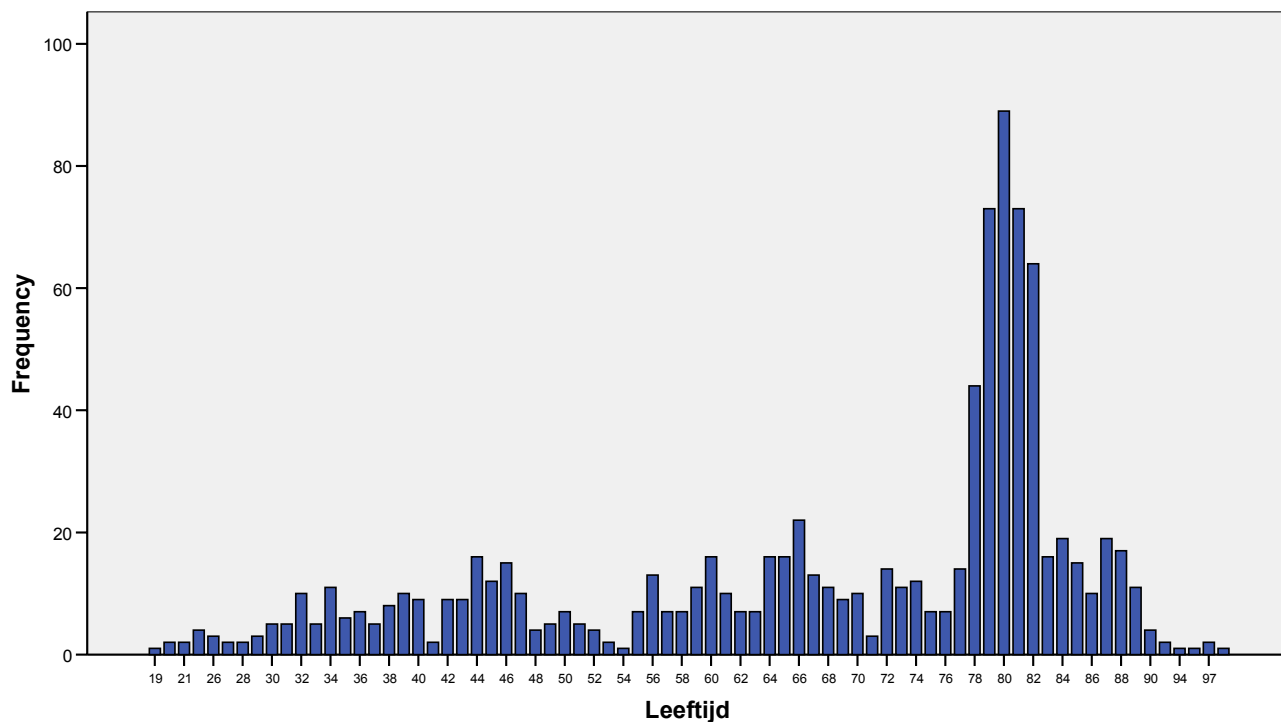
Vraag 16

Wat is uw leeftijd in jaren?

Van de 941 respondenten hebben 29 mensen deze vraag naar leeftijd niet beantwoord. Hiertoe behoren alle eerdergenoemde 23 respondenten van wie ook geen gegevens over de uitzendperiode beschikbaar zijn.

Van de 912 genoemde leeftijden is **19 jaar** de laagst genoemde (door één respondent ingevuld) en **98 jaar** de hoogste genoemde leeftijd (tevens door één respondent ingevuld). Zeven mensen geven aan ouder dan 90 te zijn. In onderstaande figuur 1 en in tabel 5 zijn de door de respondenten genoteerde leeftijden weergegeven.

Figuur 1. Leeftijd

Tabel 5: Leeftijd

	Frequentie	Percentage	Valide Percentage
< 21 jaar	3	0,3	0,3
21-30 jaar	21	2,2	2,3
31-40 jaar	76	8,1	8,3
41-50 jaar	89	9,5	9,8
51-60 jaar	73	7,8	8,0
61-70 jaar	121	12,9	13,3
71-80 jaar	274	29,1	30,0
81-90 jaar	248	26,4	27,2
> 90 jaar	7	0,7	0,8
Totaal	912	96,9	100,0
Niet geantwoord	29	3,1	
Totaal	941	100,0	

Vraag 17

Wat is uw geslacht?

De grote meerderheid van de 941 respondenten, te weten 899 (95,5%) is man. 17 vrouwen hebben de vragenlijst retour gezonden. Van 25 respondenten is het geslacht niet bekend.

Tabel 6: Wat is uw geslacht? (vraag 17)

	Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Man	899	95,5	98,1
Vrouw	17	1,8	1,9
Totaal	916	97,3	100,0
Niet geantwoord	25	2,7	
Totaal	941	100,0	

Alle respondenten die op deze vraag hebben aangegeven van het vrouwelijk geslacht te zijn, hebben tevens de vragen met betrekking tot deelname aan uitzending vóór, dan wel tijdens of ná 1979 ingevuld. Hieruit blijkt dat van de 9 vrouwen uit het verzendbestand, die tot de groep oude veteranen behoren, 6 (66,6%) hebben gerespondeerd. Van de 36 jonge vrouwelijke veteranen uit het verzendbestand hebben er 11 (30,6%) het enquêteformulier retour gezonden.

Daar het percentage vrouwelijke respondenten slechts 1,9% van het totaal aantal bruikbare vragenlijsten bedraagt, is het statistisch niet verantwoord om bij de bespreking van de antwoorden op vraag 01 tot en met 13 onderscheid te maken naar geslacht.

Gemigreerde veteranenpashouders

Van de 2.400 bevraagde veteranen wonen er 122 (iets meer dan 5%) in het buitenland. Het aantal in het buitenland wonende *respondenten* is niet te herleiden, daar hier in de enquête niet naar gevraagd wordt.

Dat responderende geëmigreerde veteranen (de evaluatie van) de Nederlandse Veteranendag van belang vinden, lijkt duidelijk te worden uit de gegeven toelichtingen. Hieruit is namelijk te destilleren dat minimaal 27 in het buitenland wonende veteranenpashouders de enquête hebben geretourneerd. Vier van deze mensen hanteerden de elektronische mail als middel om de enquête op tijd ingevuld retour te zenden. Vijf mensen retourneerde een lege vragenlijst met de uitleg dat zij deze dag *helaas* niet hadden bijgewoond omdat ze niet meer in Nederland wonen en de reis voor hen te ver en/of te duur is. Van de herkenbare gemigreerde veteranen vulden 23 mensen de lijst schriftelijk in, in één geval zelfs met terugwerkende kracht:

"Ik was niet aanwezig in 2007, woon nl. in Canada. Dat mijn antwoorden zijn van 2006"

Vijf veteranen pleiten voor uitbreiding van de evenementen van de Nederlandse Veteranendag naar Aruba en de Nederlandse Antillen, waarvan één zeer hartstochtelijk:

"(...) Aruba en Ned. Antillen hebben geen Burgemeesters, maar wel vertegenwoordigers van de Kroon, in de persoon van een Gouverneur. Mijn vraag (suggestie) is dan ook of het niet mogelijk is om deze vertegenwoordigers te benaderen, zoals jullie de Burgemeesters hebben benaderd v.w.b. aandacht aan/voor de Veteranen op hun eiland.

Mocht het allemaal positief uitvallen, wat wij ten zeerste hopen, dan zullen de Veteranen hier op de eilanden U zeer erkentelijk zijn, vooral daar zij tot op heden a.h.w. een 'vergeten groep' zijn. Vaak kom ik nog (levende) leden (Veteranen) van de Schutterij tegen en komt iedere keer de vraag: "Wanneer wordt Veteranendag ook hier op Aruba gevierd??!!" (...) Ik hoop, en met mij uiteraard alle Veteranen hier op Aruba en Ned. Antillen, dat er iets positiefs voor ons uit de bus komt, vooral nu het nog kan, daar de Veteranen hier ook geen 'jonkies' meer zijn en velen ons al hebben verlaten. (...)"

2.2. Evaluatie: rechte tellingen en toelichtingen

In deze paragraaf worden de evaluatievragen 01 tot en met 13 besproken, aan de hand van de resultaten van de **918** retour gezonden, *bruikbaar* ingevulde enquêteformulieren.

De resultaten worden per vraag weergegeven. Steeds wordt begonnen met het aantal respondenten dat die betreffende vraag heeft beantwoord en worden de totaalpercentages van de gegeven antwoorden genoemd. Vervolgens wordt de antwoordverdeling weergegeven in een tabel, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de groepen oude en jonge veteranen. De tabel toont eerst de frequentieverdeling, (de zo genaamde 'rechte tellingen') en vervolgens het percentage *naar het totale responsbestand van 918*. De laatste kolom betreft, per groep, de *valide percentages*, waarbij de 'user-missings' ('niet geantwoord') worden weggelaten. Hierdoor wordt het maken van een vergelijking tussen de groepen oude en jonge veteranen mogelijk.

Op basis van kwalitatieve analyses van de toelichtingen worden achtergronden bij en verklaringen voor de kwantitatieve antwoorden gegeven. Waar het gepast is, zullen citaten worden weergegeven.

Vraag 01

De doelstelling van de veteranendag is: het binnen de Nederlandse samenleving bevorderen van meer erkenning en waardering voor de veteranen. Heeft u gemerkt dat de Nederlandse Veteranendag inderdaad heeft geleid tot meer erkenning en waardering in uw richting als veteraan?

Van de 918 respondenten die een *bruikbaar* ingevulde enquêteformulier hebben retour gezonden, hebben er 859 deze vraag beantwoord. Hiervan heeft 60,8% 'ja' ingevuld en 39,2% 'nee'.

In 2005, het eerste jaar dat de Nederlandse Veteranendag werd gehouden, bedroeg dit percentage slechts 34,8% en in 2006 was dit 47,5%. Dit betekent een duidelijke toename in het behalen van de doelstelling.

Van de oude veteranen hebben er 53 deze vraag onbeantwoord gelaten; van de jonge veteranen zes.

Tabel 7: Doelstelling

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	53	5,8	
	Ja	362	39,4	64,5
	Nee	200	21,8	35,5
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	6	0,7	
	Ja	160	17,4	53,9
	Nee	137	14,9	46,1
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de in totaal 941 respondenten hebben 401 personen een toelichting gegeven bij deze eerste evaluatievraag. Ruim een derde van deze mensen geeft aan, ondanks de Nederlandse Veteranendag, niets te merken van een toename van erkenning en waardering in hun richting als veteraan. Bijna een vijfde van deze respondenten geeft zowel een toelichting in een meer negatieve zin alsook in positieve zin. Net iets minder dan de helft van de 401 mensen zegt wel degelijk te merken dat de erkenning en waardering voor veteranen in Nederland toeneemt.

Nee

Uit de beschrijvingen van hun diensttijd blijken de meeste mensen die aangeven niets van een toename van erkenning en waardering te merken, oude veteranen te zijn. Zij geven aan te hebben gevochten ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, als dienstplichtige door de regering voor lange tijd en voor weinig geld naar Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea te zijn gestuurd en nadien genegeerd of zelfs slecht behandeld te zijn. Veel reacties bevatten teksten als: *“vergeten groep”* en *“nooit begrepen, laat staan gerespecteerd”*. Zij zeggen nog steeds niets te merken van erkenning en waardering, behalve van hun strijdmakkers van destijds:

“Het merendeel van de burgers beseft geeneens wat veteraan-zijn inhoudt”.

Ook een groot aantal jonge veteranen zegt geen toename van erkenning en waardering te ervaren. Veel van hen noemen als ‘bewijs’ hiervoor het feit dat deze dag geen landelijke vrije dag is voor nog werkende veteranen en dat ze voor deze dag geen verlof mogen opnemen van hun burgerbaas, *“die geen interesse heeft in mijn militaire voorgeschiedenis”*. Een aantal jonge veteranen geeft aan zichzelf geen veteraan te voelen.

Een deel van de ‘nee’-antwoorden gaat gepaard met de opmerking dat er maar weinig mensen in de directe omgeving weten dat hij of zij veteraan is; het betreft hier zowel oude als jonge veteranen. Enkele ouderen geven aan dat zij één herdenking per jaar genoeg vinden en dat zij zich niet betrokken voelen bij overige evenementen.

Sommige veteranen vinden dat een veteranendag niet aansluit bij de Nederlandse cultuur. Enkele citaten waarbij deze gedachte wordt vertolkt, luiden:

“Wij zijn geen soldatenvolk”

“Nederlanders zijn niet militaristisch ingesteld”.

Nee en Ja

Een deel van de oude veteranen zegt zelf niet of nauwelijks erkenning of waardering te hebben ervaren, maar geeft aan verheugd te zijn met de toename van de publiciteit rond hedendaagse uitzendingen en de gevolgen daarvan.

Een ander deel uit over deze situatie juist boosheid. Daar waar zij als dienstplichtigen moesten, kiezen de beroepsmilitairen van nu immers zélf voor dit werk; waarom dan nu wel ineens al die aandacht? Sommigen geven hierbij aan dat ten aanzien hiervan een taak voor het onderwijs is weggelegd:

“De jeugd weet niets van wat wij hebben meegemaakt en wij mogen toch niet worden vergeten!”.

Een tiental mensen zegt te merken dat er steeds meer media-aandacht is voor veteranen, maar dat dit niet geldt voor de directe omgeving. Eenzelfde aantal geeft aan dat het voor hen voldoende is dat de partner, familie en goede vrienden begrip en waardering voor hen als veteraan hebben en dat zij geen behoefte hebben aan landelijke (media) aandacht en er daarom ook niet op letten. Een veteraan die

wel een toename van de publiciteit rondom veteranenonderwerpen merkt, maar er zelf geen behoefte aan zegt te hebben, schrijft:

"Ik heb mijn eigen waardering voor de inzet in den vreemde van mijn persoon! De politiek is te laat met zijn waardering voor 'onze' veteranen!!"

Ja

In bijna de helft van de toelichtingen valt te lezen dat men duidelijk wél vindt dat de doelstelling, het bevorderen van meer erkenning en waardering, meer en meer wordt gehaald. Er wordt aangegeven dat de waardering nog moet groeien, dat de sfeer van Wageningen wat het publiek betreft nog ontbreekt en dat er niet alleen naar het heden, maar vooral ook naar het verleden moet worden gekeken en 'dat we op de goede weg' zijn. Het volgende citaat beschrijft de gedeelde ervaringen van een groot deel:

"Het heeft enige tientallen jaren geduurd totdat er van enige erkenning en waardering sprake was. Voornamelijk ontstaan uit de jaarlijkse defilé's te Wageningen, onder leiding van Prins Bernhard als gangmaker. Plusminus halverwege de jaren '80 en begin '90 van de vorige eeuw is de belangstelling gaan groeien en dat is goed voor de nieuwe én voor de oude garde!"

Uit de toelichtingen komt naar voren dat ook jonge veteranen merken dat er meer interesse is voor het werk van militairen en veteranen én dat men hier ook behoefte aan heeft. Een greep uit de teksten:

"Er werd nogal licht over 'mijn' uitzending gedacht. Ik heb een half jaar op Cyprus gezeten en men vond dit meer een vakantie-land; dit lijkt te veranderen"

en: *"Eerherstel voor Srebrenica!"*.

Veel veteranen wensen een verbetering en verdieping van de kennis over veteranen onder het Nederlandse publiek. Dit kan naar hun idee worden bereikt door grotere deelname van veteranen (en een kleinere rol voor de zogenaamde 'bobo's') aan onder andere (voorlichtings-)programma's, evenementen en in de media, dit alles voorzien van 'goede en genuanceerde' commentaren.

Vraag 02

Wat vind u van de slogan voor de Nederlandse Veteranendag: "Veteranen. Ingezet in dienst van de vrede"

Van de 874 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, is 61,8% het (helemaal) eens met de slogan, heeft 22,3% 'neutraal' geantwoord en is 15,9% het (helemaal) niet met de slogan eens.

Tabel 8: Slogan

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	40	4,4	
	Helemaal mee oneens	33	3,6	5,7
	Mee oneens	69	7,5	12,0
	Neutraal	145	15,8	25,3
	Mee eens	210	22,9	36,5
	Helemaal mee eens	118	12,9	20,5
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	4	0,4	
	Helemaal mee oneens	12	1,3	4,0
	Mee oneens	25	2,7	8,4
	Neutraal	50	5,4	16,7
	Mee eens	138	15,0	46,2
	Helemaal mee eens	74	8,1	24,7
	Totaal	303	33,0	100,0
Niet geantwoord		44	4,8	
Totaal		918	100,0	

Bij deze vraag over de slogan voor de Nederlandse Veteranendag hebben 275 van de in totaal 941 respondenten een toelichting gegeven. Het is opvallend te noemen dat in ruim 40% van deze toelichtingen negatief over de slogan wordt geschreven, terwijl 15,9% van de respondenten heeft aangegeven het (helemaal) niet eens te zijn met de slogan. De mensen met een negatieve mening hebben bij deze vraag dus vaker een toelichting gegeven dan de meer positief gestemde mensen.

(Helemaal) mee oneens

De toelichtingen bij deze twee antwoordkeuzes verhalen voornamelijk over gevechtshandelingen, oorlog, achterliggende politiek en over commerciële, economische en/of andere belangen. Een voorbeeld: *“Het gaat altijd om oorlogsomstandigheden en om de dubbele agenda van de politiek!”*. Iemand anders schrijft:

“Deze slogan beschrijft de utopie van links-Nederland dat alles graag in dienst van de vrede wil zien; veel veteranen zullen zich niet vinden in deze kreet”.

Vier mensen spreken over de inzet tegen terrorisme.

Het grootste deel van de mensen die de slogan níét onderschrijven, blijkt te behoren tot de groep Nederlands-Indië- en Nieuw-Guinea-veteranen. In het navolgende citaat komt naar voren wat veel van deze mensen schrijven:

“Als Indië-veteraan heb ik er toch moeite mee. Ik heb de indruk dat wij werden ingezet voor het behoud van de Nederlandse kolonie, zeker in '45 – '47. Ik heb nooit het idee gehad: ‘Ik kom hier vrede brengen’”.

Een aantal, zowel oude als jonge, veteranen geeft aan dat ze zich een aantal jaren geleden wellicht nog in de tekst van deze slagzin had kunnen vinden, maar dat het verloop van de recente ‘vredes’missies in Irak en Afghanistan hun inzichten doet wijzigen.

Ook jonge veteranen leveren nadrukkelijk kritiek op de slogan:

“De werkwijze zoals in Afghanistan klopt niet. Men wordt niet ingezet voor vrede. Er worden gevechten gevoerd in plaats van wederopgebouwd”.

“Hypocriet, want ‘vrede’ is een zeer relatief begrip. Het gaat om puur oorlog voeren, met te weinig of geen middelen of mandaat, zoals in Srebrenica”

De reactie van een vijftal veteranen wordt verwoord door dit citaat: *“Ik kan het hier niet mee eens zijn. Veteraan ben je pas na afloop van je militaire loopbaan. Veteranen worden niet meer ingezet”.*

Neutraal

De mensen die voor deze optie kozen, gaven veelal genuanceerde alternatieven voor de slogan. De meest voorkomenden luiden: *“Orde en Rust”*; *“Orde en Vrede”*; *“Vrede en Veiligheid”* en *“Vrede en Wereldstabiliteit”*.

Een tiental veteranen vulde ‘neutraal’ in, waarbij in de toelichting een ervaren verschil wordt ervaren tussen ‘vroeger’ en ‘nu’. Drie citaten

“Tegenwoordig is deze slogan correct, alleen als NI/NG Veteraan kom ik er dus niet in voor”.

“Dat hangt er vanaf. Ik vind bv. Irak nou echt geen vredesmissie!”

“Hangt van de missie af. De missie naar Afghanistan heeft niets meer met vrede te maken”.

Anderen gaven aan het op zich wel graag met de slogan eens te willen zijn, maar dat *“de intentie helaas niet het voordeel van de twijfel verdient (wishful thinking)”*.

Een aantal mensen gaf aan de tekst wat te pacifistisch te vinden, anderen vonden het juist te bombastisch.

(Helemaal) mee eens

In ongeveer 40% van de toelichtingen wordt aangegeven dat men de slogan (helemaal) onderschrijft. De feedback varieert van het beschrijven van gewenste wereldvrede tot een overduidelijke steunbetuiging. Mensen die het ermee eens zijn, schrijven bijvoorbeeld:

“Dat is dan toch de bedoeling, al komt het noodgedwongen soms tot vijandelijk treffen”.

“Helaas zijn oorlogshandelingen soms noodzakelijk. Maar altijd in dienst van de vrede”.

en: *“Mee eens, als defensie dit dan ook maar goed onthoud!”*

Anderen geven aan: *“als het gaat om oorlog of vrede, dan is de keuze snel gemaakt”.*

Vooraf de mensen die het helemaal eens zijn met de slogan, beschrijven de eigen ervaringen tijdens hun diensttijd:

“Helemaal mee eens, omdat ik bij mijn uitzendingen altijd het gevoel, in dienst van de vrede, heb gehad”.

“De intredende rust en vrede bij aankomst van ons leger meegemaakt in Nederlands-Indië en in Nederlands Nieuw Guinea, en vooral de angst bij ons vertrek: ik ben het zeer eens met deze stelling!”

En hoewel niet positief van toon is deze veteraan het helemaal eens met de slogan, want:

“Zonder deze inzet zou het een nog grotere brandhaard zijn in de wereld!”.

Vraag 03

Het thema van deze derde veteranendag was: “Praat eens met een veteraan”. De gedachte hierachter is, dat persoonlijke ontmoetingen tussen veteranen en niet-veteranen en het met elkaar in gesprek gaan, leidt tot meer erkenning en waardering. Spreken dit thema en de achterliggende gedachte u, als veteraan, aan?

Van de 875 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, is 9,5% het (helemaal) oneens met het thema, heeft 25,3% 'neutraal' ingevuld en 65,3% is het er (helemaal) mee eens.

Tabel 9: Thema

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	40	4,4	
	Helemaal mee oneens	24	2,6	4,2
	Mee oneens	36	3,9	6,3
	Neutraal	146	15,9	25,4
	Mee eens	261	28,4	45,4
	Helemaal mee eens	108	11,8	18,8
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	3	0,3	
	Helemaal mee oneens	5	0,5	1,7
	Mee oneens	18	2,0	6,0
	Neutraal	75	8,2	25,0
	Mee eens	145	15,8	48,3
	Helemaal mee eens	57	6,2	19,0
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de in totaal 941 respondenten hebben 241 personen een toelichting gegeven bij de vraag over het thema van deze derde veteranendag. Van deze respondenten laat ruim een derde, dus ongeveer 80 mensen, zich negatief uit over het thema "Praat eens met een veteraan", terwijl een bijna even grote groep daarover juist positief gestemd is. De overige toelichtingen zijn te plaatsen onder de noemer 'neutraal'. Ze bevatten zowel een positieve als negatieve opmerking, of de strekking van de teksten is moeilijk te duiden. In ongeveer 8% van de toelichtingen wordt namelijk niet gereageerd op de vraag over het thema en de achterliggende gedachte, maar wordt een opmerking van andere aard geplaatst. Men vertelt bijvoorbeeld waar en wanneer men op uitzending is geweest, dat men de Checkpoint een goed blad vindt of geeft aan dat men niet bij de veteranendag aanwezig is geweest.

Evenals bij de twee voorgaande vragen, is ook bij vraag 03 sprake van een oververtegenwoordiging van het aantal negatief getinte toelichtingen. Het lijkt erop dat minder positief gestemde respondenten meer behoefte hebben om hun mening te uiten dan de meer positief gestemden.

Een slecht idee

Het grootste deel van de meer pessimistisch gestemde respondenten zegt te ervaren dat niet-veteranen niet geïnteresseerd zijn in de verhalen van veteranen, dat er vanuit de bevolking geen begrip is voor hun (militaire) ervaringen en geen belangstelling voor het werk dat zij hebben gedaan. Een veteraan verwoordt dit als volgt:

"Onzin: de vooroordelen ten opzichte van militairen in dit land zijn zó groot, dat een goed gesprek onmogelijk is".

Een ander veelgenoemd kritiekpunt is dat het verschil tussen veteranen en burgers veel te groot is, waardoor men elkaar niet begrijpt. Zo blijkt er ook een groep respondenten te zijn die niet persé positief of negatief tegenover het idee staat, maar wel aangeeft zelf liever met medeveteranen of lotgenoten te praten, juist vanwege de gedeelde ervaringen en het wederzijdse begrip. Een deel van de respondenten heeft een 'neutrale' mening, vanuit de twijfel of het idee in de praktijk wel zal werken:

"Mee eens, alleen het gebeurt niet".

Een aansprekend thema

Een klein aantal respondenten dat het eens is met de achterliggende gedachte van het thema, zegt zelf ervaring te hebben met zulke gesprekken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de volgende opmerking:

"Ik heb met diverse jonge niet-veteranen gesproken en waardering gehoord."

In een ander klein deel van de positieve toelichtingen wordt aangegeven dat men het thema op zich goed vindt, maar dat men persoonlijk nog géén ervaring heeft met dit soort gesprekken. Veel van de respondenten die aangeven dat het thema hen wél aanspreekt, zijn weliswaar ook van mening dat de 'gewone burger' te weinig kennis van en begrip voor de ervaringen van uitgezonden militairen heeft, maar zij zien gesprekken tussen veteranen en niet-veteranen juist als een belangrijke stap in de goede richting. Zoals één van de veteranen het verwoordt:

“Door een gesprek wordt veel onbegrip weggenomen en raakt de gesprekspartner meer geïnteresseerd”.

Behalve het argument dat burgers door gesprekken meer begrip zouden krijgen voor veteranen, wordt ook een aantal andere voordelen genoemd van het in gesprek gaan met niet-veteranen. Zo zou het volgens enkelen kunnen helpen om van de slechte reputatie van het leger af te komen, terwijl anderen het goed vinden dat ‘de jeugd’ op deze manier meer bewust wordt van de Nederlandse oorlogsgeschiedenis. Tevens blijken enkele respondenten het gewoon fijn te vinden om hun verhaal kwijt te kunnen bij anderen.

Soms kan een gesprek met een onbekend persoon in het dagelijks leven echter ook op een heel andere manier ‘voordelig’ zijn:

“Bij een autocontrole zag een jonge agent mijn V-pas. “Die heb ik ook”, was zijn reactie, maar dat bleek uit Irak te zijn. Leuk! De hele controle werd vergeten!”

Vraag 04

Bent u op 29 juni 2007 in Den Haag aanwezig geweest bij evenementen in het kader van de Nederlandse Veteranendag?

Van de 868 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, zijn bij de plechtigheid in de Ridderzaal 22 mensen (2,5%) aanwezig geweest.

Tabel 10: (Bent u aanwezig geweest bij) de plechtigheid in de Ridderzaal? (vraag 4a)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	43	4,7	
	Ja	14	1,5	2,4
	Nee	558	60,8	97,6
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	7	0,8	
	Ja	8	0,9	2,7
	Nee	288	31,4	97,3
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Er zijn 42 personen (4,9% van de 857 antwoorden) aanwezig geweest bij de ceremoniële medaille-uitreiking op het Malieveld.

Tabel 11: (Bent u aanwezig geweest bij) de Ceremoniële Medaille-uitreiking op het Malieveld? (vraag 4b)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	52	5,7	
	Ja	26	2,8	4,6
	Nee	537	58,5	95,4
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	9	1,0	
	Ja	16	1,7	5,4
	Nee	278	30,3	94,6
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Bij het Nationale Defilé zijn 108 veteranen (12,5% van 864) aanwezig geweest. Tabel 12 toont de verdeling over de groepen oude en jonge veteranen:

Tabel 12: (Bent u aanwezig geweest bij) het Nationale Defilé van Den Haag, dat startte en eindigde op het Malieveld? (vraag 4c)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	50	5,4	
	Ja	73	8,0	12,9
	Nee	492	53,6	87,1
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	4	0,4	
	Ja	35	3,8	11,7
	Nee	264	28,8	88,3
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

En van de 108 respondenten die bij het defilé aanwezig waren, hebben er 58 zelf aan deelgenomen.

Tabel 13: Indien ja, heeft u zelf deelgenomen aan het defilé? (vraag 4d)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	214	23,3	
	Ja	40	4,4	10,0
	Nee	361	39,3	90,0
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	105	11,4	
	Ja	18	2,0	9,1
	Nee	180	19,6	90,9
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Bij de Manifestatie op het Malieveld zijn 80 respondenten aanwezig geweest.

Tabel 14: (Bent u aanwezig geweest bij de Manifestatie op het Malieveld? (vraag 4e)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	153	16,7	
	Ja	52	5,7	11,3
	Nee	410	44,7	88,7
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	47	5,1	
	Ja	28	3,1	10,9
	Nee	228	24,8	89,1
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Helaas is niet uitgevraagd of men op deze dag sec in Den Haag aanwezig is geweest. Aangezien de frequenties uit de bovenstaande tabellen 10 tot en met 14 ten aanzien van de aanwezigheid bij (één van de) vier programmaonderdelen in Den Haag niet zonder meer zijn op te tellen, wordt uitgegaan van het minimale aantal van 108 respondenten die naar eigen zeggen in ieder geval bij het Nationale Defilé in Den Haag zijn geweest.

Door 443 personen is een toelichting gegeven bij de vraag over hun aanwezigheid in Den Haag op deze derde Nederlandse Veteranendag. 53 mensen (12% van 443) hebben (uitermate) positieve feedback gegeven ten aanzien van hun ervaringen in 's-Gravenhage, terwijl 15 mensen zich negatief uitlieten over hun bezoek. Dit totaal betreft ruim de helft van de minimaal 108 respondenten die in Den Haag zijn geweest. In de overige 375 teksten valt hoofdzakelijk te lezen waarom men *niet* naar 'Het Haagse' is afgereisd.

Den Haag

De meeste respondenten die in Den Haag zijn geweest, schrijven ronduit enthousiast over deze dag. De toelichtingen zijn veelal kort en krachtig: "Geweldig", "Goed georganiseerd", "Geweldige ervaring"; Sommigen beschrijven hun belevenissen:

"Na het defilé bezoek Malieveld. Sfeervol, goede gesprekken met aanwezige Haagse burgerbevolking. De slogan heeft zijn werk gedaan!"
en, vooruit dan: "Alles was goed, behalve het weer!"

De kritiek gaat voornamelijk over de, in de ogen van de respondenten, te prominente rol die op deze dag is toegedicht aan de zo genaamde 'bobo's', de officiële vertegenwoordigers, waardoor 'Jan Soldaat' op de achtergrond wordt gedrongen. Veel, voornamelijk oude veteranen spreken "de vurige wens" uit de plechtigheid in de Ridderzaal eens te mogen bijwonen, maar vrezen dat dit voor hen, als 'gewone veteranen', niet is weggelegd.

Overige kritiekpunten betreffen de onoverzichtelijke indeling op het Malieveld: "want van buiten zijn al die tenten hetzelfde en de bewijzing deugde van geen kant", het slechte weer waardoor datzelfde Malieveld "was veranderd in een modderpoel", en het 'feit' dat Den Haag het nou eenmaal nooit zal halen bij Wageningen.

Eén veteraan vraagt zich af:

"Was het een veteranendag of een wervingsdag voor defensie?"

Nee

Het grootste deel van de toelichtingen op vraag 04 betreft de redenen waarom men *niet* naar Den Haag is geweest. In ruim 40% worden hierbij ouderdom, invaliditeit en/of ziekte genoemd.

"Als men 81 jaar is en in Overijssel woont dan is het voor de doorsnee veteraan van deze leeftijd te ver weg en te vermoeiend".

Een hoge leeftijd en de daaruit voortkomende fysieke beperkingen en medische indicaties dragen ertoe bij dat veel van deze oude veteranen de afstand naar Den Haag noemen als onoverkomelijk. Een flink deel van deze mensen geeft aan wel naar regionale bijeenkomsten te zijn geweest (waarover meer bij vraag 08 tot en met 10).

Anderen zeggen genoeg te hebben aan de jaarlijkse reünie van de eigen eenheid, of de herdenking in bijvoorbeeld Roermond. Ruim 50 respondenten vragen zich af waarom deze dag nu al drie jaar "helemaal in Den Haag" wordt gehouden, in plaats van centraal in het land, bijvoorbeeld in Utrecht of Zwolle.

Bijna 10% van de respondenten zegt geen mogelijkheid te hebben gehad naar Den Haag te komen, in verband met het werk (33) of de studie (4). Een aantal hiervan geeft aan zelfstandig ondernemer te zijn en daarom, juist op een vrijdag, niet weg te kunnen. Het merendeel van de werkenden gaf aan dat de burgerbaan het verlof niet toeliet, omdat men bijvoorbeeld net was begonnen aan een nieuwe betrekking of omdat de werkgever bezwaar had. Ook werd door enkelen aangegeven dat zij de dag zelf niet belangrijk genoeg vinden om er een verlofdag voor op te nemen. De meeste werkenden pleiten voor een landelijke vrije feestdag voor de werkende veteranen.

29 Respondenten hebben laten weten dat zij op deze 29ste juni op vakantie waren. Sommigen van hen schreven deze dag wél via de televisie te hebben gevolgd, soms zelfs vanuit Frankrijk of Spanje. Door 12 veteranen werd de reis naar Den Haag als te ver en te duur beschreven; zij wonen namelijk in Aruba, Australië, Canada, België, Frankrijk en Spanje. Tot slot is er een aantal, zowel oude als jonge, veteranen die defensie (sterk) bekritiseert en daarmee wellicht ook de Nederlandse Veteranendag; zij zeggen daarom aan geen van de evenementen te willen deelnemen. Ter illustratie drie citaten:

"Geen interesse sinds mijn afwijzing voor de fl. 1.000, = voor één dag te kort!"

"Ik ben hiertoe nooit uitgenodigd. De militaire onderscheidingstekens werden per post aan ons toegezonden. Schande!"

"Ik voel mij in de steek gelaten door defensie".

Vraag 05

Heeft u (delen van) het programma van de Nederlandse Veteranendag gevolgd via de media (via rechtstreekse uitzendingen, dan wel via journaaluitzendingen op televisie en/of radio)?

Van de 884 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, heeft ruim driekwart van hen, te weten 678 mensen, het programma deels of geheel via de media gevolgd.

Tabel 15: Media

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	31	3,4	
	Ja	224	24,4	38,3
	Gedeeltelijk	234	25,5	40,1
	Nee	126	13,7	21,6
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	3	0,3	
	Ja	65	7,1	27,3
	Gedeeltelijk	155	16,9	65,1
	Nee	80	8,7	33,6
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Bij de vraag over het volgen van deze dag via de media hebben 270 van de 941 respondenten een toelichting gegeven. In 68 van deze teksten is te lezen waarom men het programma niet heeft kunnen of willen volgen. De overige 202 toelichtingen gaan over de wijze waarop zij het programma (deels) hebben gevolgd, en over wat zij hiervan vinden.

Niet kunnen

Vier mensen geven aan dat zij het programma niet hebben kunnen volgen, omdat zij moesten werken. Een tiental mensen schrijft op deze dag in juni op vakantie te zijn geweest en daarom niet hebben kunnen kijken. 16 respondenten schrijven dat zij de dag in Den Haag zélf hebben meegemaakt, in plaats van voor de televisie te zitten. De helft hiervan heeft een deel van het programma, met name het defilé, later via de video alsnog gezien en twee mensen waren op tijd thuis om ook nog wat beelden op t.v. te zien.

Niet willen

11 respondenten zeggen heel bewust te hebben gekozen voor de regionale bijeenkomsten in plaats van de landelijke viering en hebben daarom ook geen beelden uit Den Haag gezien:

"(...) Ik voel niet veel voor dit soort grote manifestaties. Ben alleen bij de plaatselijke herdenkingen geweest. De ouderen zoals wij gaan, willen of kunnen niet naar Den Haag."

Door 27 veteranen wordt nadrukkelijk aangegeven de Nederlandse Veteranendag in het geheel niet te willen volgen. Een drietal voor zich sprekende citaten ter illustratie:

"Hier heb ik geen interesse voor. Ik ben 83, Indië veteraan en ben altijd door de overheid in de steek gelaten. Dus waarom zou ik meedoen of zelfs maar kijken?"

"Geen behoefte aan. Ik houd niet van dit soort manifestaties, waarin het 'flink zijn' wordt getoond".

"Nee, dat doet me alleen maar pijn. Zelfs de hulpverlening van mijn PTSS werd zonder vermelding of opgaaf van redenen vanuit defensie afgebroken. Zal ik nu dan mee gaan doen met vieringen van deze club? Manifestaties en daarna wegzakken in mijn nachtmerrie? Mij niet gezien. Kom eerst je verplichtingen maar na!"

Ja

De overgrote meerderheid van de respondenten die deze dag via de media heeft gevolgd, deed dit via de televisie. Slechts enkelen luisterden naar de radio en zeven mensen schreven dat zij de gemiste uitzendingen via internet hebben bekeken. Rond de twintig personen zagen, na het werk of andere bezigheden, zelf opgenomen videobeelden van deze dag en één veteraan schrijft:

"Ik was in Den Haag, heb het programma opgenomen en er nogmaals van genoten!"

53 mensen zeggen "alles op tv gevolgd" te hebben, terwijl 129 personen schrijven het programma gedeeltelijk te hebben gezien. Hierbij werd het NOS journaal het meest genoemd, gevolgd door "flitsen gezien op tv" en "na terugkomst uit Den Haag de samenvatting gekeken". Enkelen hebben "alleen het defilé gezien" of "alleen het RTL nieuws". Twee keer wordt de regionale verslaggeving uit Eindhoven genoemd. Bij deze vraag werd ook door zeven mensen aangegeven dat zij via het grote scherm op het Malieveld het programma (de plechtigheid in de Ridderzaal) hebben getracht te volgen. Eén van het schrijft hierover:

"Niets kunnen zien op 't scherm in Den Haag. Reden: het slechte weer. Mogelijk kan er in de tenten ook een scherm geplaatst worden?"

Een ander was in Winschoten en heeft "helaas geen groot scherm gezien".

Ruim twintig mensen noemen ook 'dagbladen', 'kranten' en 'de pers' als mediabron. Buiten deze toelichtingen om zonden 38 mensen krantenartikelen mee met de geretourneerde vragenlijst.

Waardering

De waardering die door de kijkers, lezers en luisteraars aan de berichtgeving wordt toegekend, komt in de navolgende vraag 06 uitgebreid aan bod. Echter, 61 mensen hebben zich hier in hun antwoord op vraag 05 al over uitgesproken. De positieve reacties overheersen bij deze toelichtingen. Bijna 75% van deze mensen gebruikt beschrijvingen als "indrukwekkend", "klasse", "zeer goed" en "mooie uitzending" en geeft aan "met plezier" te hebben gekeken en er "een goed gevoel" aan te hebben overgehouden. Vooral de beelden van de plechtigheid in de Ridderzaal en het defilé worden belangrijk gevonden:

"Ik was diep onder de indruk van de toespraak van de heer Dekkers in de Ridderzaal: helder, duidelijk, ontroerend".

Minder positieve kritieken waren er echter ook. Een tiental mensen vond de uitzendingen, zowel het rechtstreeks getoonde als de berichtgeving in de journaals, te beperkt. Daarbij betoogden eenzelfde aantal personen dat "te weinig mediareporters op de hoogte zijn van leger en toebehoren". Zes mensen vonden dat 'de presentatrice' inhoudelijk onvoldoende op de hoogte was:

"Ik heb de rechtstreekse uitzending gevolgd op tv en me rot geërgerd aan de totaal ondeskundige presentatrice die niet verder kwam dan wat onnozel gebazel".

En een veteraan schreef:

"In een tv uitzending betoogde Jan Mulder: "Politie Veteranen hebben geen recht op veteranendag"; schande".

Twee in Canada wonende veteranen schrijven dat zij via de satelliet televisie het programma van de Nederlandse Veteranendag hebben gevolgd; één in Spanje wonende veteraan heeft ditzelfde gedaan. Deze mensen spraken alle drie lovend over de uitzendingen.

Vraag 06

Indien u op vraag 04 en/of 05 'ja' of 'gedeeltelijk' heeft geantwoord en dus het programma in Den Haag zelf, dan wel via de media heeft gevolgd, wordt u verzocht de navolgende waarderingsvragen te beantwoorden:

Van de 560 respondenten die deze vraag heeft beantwoord, vindt 9,1% de plechtigheid in de Ridderzaal matig of zelfs slecht, 27,3% antwoordde 'neutraal' en 63,6% vond het programma goed of zelfs uitstekend.

Tabel 16: Waardering voor de plechtigheid in de Ridderzaal (vraag 6a)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	241	26,3	
	Slecht	8	0,9	2,2
	Matig	30	3,3	8,0
	Neutraal	91	9,9	24,3
	Goed	205	22,3	54,8
	Uitstekend	40	4,4	10,7
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	117	12,7	
	Slecht	2	0,2	1,1
	Matig	11	1,2	5,9
	Neutraal	62	6,8	33,3
	Goed	98	10,7	52,7
	Uitstekend	13	1,4	7,0
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

568 Respondenten hebben deze waarderingsvraag beantwoord. 9,1% waardeerde de uitreiking met matig of zelfs slecht. 31,5% antwoordde 'neutraal' en 59,3% vond het gebodene goed of zelfs uitstekend.

Tabel 17 Waardering voor de Ceremoniële Medaille-uitreiking op het Malieveld (vraag 6b)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	238	25,9	
	Slecht	14	1,5	3,7
	Matig	26	2,8	6,9
	Neutraal	121	13,2	32,1
	Goed	176	19,2	46,7
	Uitstekend	40	4,4	10,6
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	112	12,2	
	Slecht	2	0,2	1,0
	Matig	10	1,1	5,3
	Neutraal	58	6,3	30,4
	Goed	111	12,1	58,1
	Uitstekend	10	1,1	5,2
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 631 respondenten die deze vraag heeft beantwoord, waardeerde 76,8% het geboden defilé met een 'goed' of zelfs 'uitstekend'.

Tabel 18 Waardering voor het geboden Nationaal Defilé Den Haag (vraag 6c)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	188	20,5	
	Slecht	5	0,5	1,2
	Matig	25	2,7	5,9
	Neutraal	64	7,0	15,0
	Goed	225	24,5	52,7
	Uitstekend	108	11,8	25,3
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	99	10,8	
	Slecht	1	0,1	0,5
	Matig	7	0,8	3,4
	Neutraal	45	4,9	60,3
	Goed	123	13,4	13,7
	Uitstekend	28	3,1	13,7
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 578 mensen respondenten die deze vraag beantwoordden, waardeerde 63% de Manifestatie met een 'goed' of zelfs 'uitstekend', 29,4% antwoordde 'neutraal' en 7,6% ervaarde de Manifestatie als matig of zelfs slecht.

Tabel 19 Waardering voor de Manifestatie op het Malieveld (vraag 6d)

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	231	25,2	
	Slecht	5	0,5	1,3
	Matig	31	3,4	8,1
	Neutraal	109	11,9	28,3
	Goed	180	19,6	46,9
	Uitstekend	59	6,4	15,4
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	109	11,9	
	Slecht	2	0,2	1,0
	Matig	6	0,7	3,1
	Neutraal	61	6,6	31,4
	Goed	114	12,4	58,8
	Uitstekend	11	1,2	5,7
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 941 respondenten hebben er 197 bij de waarderingsvraag over het programma in Den Haag een toelichting gegeven; een deel hiervan behoort tot de groep van 61 schrijvers van de waardering bij vraag 05. Ook hier overheersen de korte en krachtige positieve reacties, die met 132 bijna 70% beslaan. Een twintigtal van deze reacties bevat overigens ook kritische kanttekeningen.

Ongeveer 10% van de teksten gingen over de eigen uitzendingen, met name naar Nederlands-Indië en/of Nieuw Guinea, en over redenen waarom men weinig of niets van deze dag had meegekregen. Matige of slechte kritieken werden in uitgebreide bewoordingen gegeven door 45 mensen.

Rommelig

Door 27 mensen werd aangegeven dat men 'het' rommelig gevonden had. Hierbij werd vooral het defilé genoemd, zowel door televisiekijkers als door deelnemers zelf. Een aantal citaten:

"We liepen met drie pelotons VOMI voor en achter muziekkorpsen. Door het niet synchroon spelen moesten de manschappen dikwijls hun pas bijstellen, hetgeen en onordelijkheid schiep"

"De fly-by moet later; de helft van het defilé stond nog onder de bomen te wachten op vertrek toen ze overvlogen, dus konden wij niks zien"

Er werd geadviseerd om fotograferende mensen te weren uit het defilé en een aantal mensen verwoordden hun indruk *"dat de organisatie van Keep them Rolling helemaal niet wist waar ze mee bezig was"*.

Verder werd aangegeven dat de tenten op het Malieveld wel erg op elkaar leken, dat daarom veel mensen de weg vroegen en dat de regen het terrein in een modderpoel veranderde. Meerdere mensen gaven aan dat het Malieveld bij slecht weer wellicht niet zo'n geschikte locatie is.

(On)Deskundigen

Vooraf de mensen die het programma via de t.v. hebben gevolgd, bekritiseerden ook bij deze vraag de deskundigheid van de makers:

"De deskundigheid van de vragenstelster liet te wensen over. Tevens werd de geïnterviewde geïnterrumped, i.p.v. dat er volledig gebruik gemaakt werd van zijn deskundigheid".

Terugkerend onderwerp van kritiek is ook de te belangrijke rol die 'bobo's', de autoriteiten, hebben en dan met name in de Ridderzaal. Het wordt door een flink aantal mensen als te afstandelijk benoemd, met te veel 'blabla', waarbij men pleit voor een grotere toegankelijkheid voor 'gewone veteranen'. Daarbij wordt overkoepelend gesteld dat de betrokkenheid van de veteranen zelf juist ook bij de organisatie en de uitvoering dient te worden vergroot. Tenslotte mag de media van veel mensen (veel) meer aandacht besteden aan deze dag, zowel door rechtstreekse uitzendingen als in journaals en in de kranten zowel vooraf als *"the day after"*.

Wageningen

Bij deze vraag noemden negen mensen nadrukkelijk Wageningen als enige juiste stad. Zes van hen geven de voorkeur aan 5 mei boven 29 juni. Onderstaand citaat vat deze meningen samen:

"Ik ben nog steeds van mening dat het hele gebeuren op 5 mei in Wageningen gehouden moet worden. Bevrijdingsdag is het symbool voor de Nederlandse vrijheid. In 1945 is tevens een nieuwe krijgsmacht ontstaan. En verder kan dit in Den Haag niet tippen aan Wageningen"

Vier anderen pleiten voor een meer centrale plaats in Nederland; hierbij worden als alternatief Utrecht en Zwolle genoemd.

Het weer

Ruim 30 mensen noemen het slechte weer als spelbreker. Mensen zeggen erdoor thuis te zijn gebleven:

*“Bij het buitengebeuren hebben de weersomstandigheden een negatieve rol gespeeld”.
“In vergelijking met vorig jaar 2006 wat minder enthousiasme, mogelijk door het slechte regenachtige weer”.*

Ook de beslissing dat het dragen van een (doorzichtige) regenjas tijdens het defileren niet was toegestaan, roept vragen en boze reacties op, zeker bij de ouderen onder de respondenten.

Als bruggetje naar de positieve feedback zijn de navolgende lovende citaten te geven:

*“Ondanks de regen verliep alles toch prima”
“Juist door de regen extra waardering”.*

Goed of zelfs uitstekend

Zoals gezegd, overheersen bij deze toelichtingen de korte en krachtige positieve reacties. Velen gebruiken beschrijvingen als *“alles liep op rolletjes”, “hulde”, “perfect”, “prima geregeld”* en *“uitstekend”*.

Een tiental mensen beschreef, soms zeer uitgebreid, de eigen ervaringen ‘in den vreemde’ met daarbij de verwoording dat er met deze viering van de Nederlandse Veteranendag nu eindelijk waardering is voor oudere veteranen. Zowel de plechtigheid in de Ridderzaal als de Ceremoniële Medaille-uitreiking en het defilé oogstten hierbij veel lof:

“Bewondering voor oud en jong die, ondanks het slechte weer een keurig defilé verzorgden”.

Vraag 07

Zou u volgend jaar bij een programma als in Den Haag aanwezig willen zijn?

Van de 848 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, zeggen 336 mensen (39,6%) volgend jaar bij een programma als in Den Haag aanwezig te willen zijn.

Tabel 17: Volgend jaar in Den Haag?

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	54	5,9	
	Ja	198	21,6	35,3
	Nee	363	39,5	64,7
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	54	1,7	
	Ja	138	15,0	55,4
	Nee	149	16,2	44,6
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 941 respondenten hebben 417 personen een toelichting gegeven bij de vraag of men volgend jaar bij een programma in Den Haag aanwezig zou willen zijn. In antwoord op vraag 04 blijken dit jaar (minimaal) 108 mensen in Den Haag te zijn geweest. Met de 336 respondenten die bij deze vraag zeggen in 2008 naar 's-Gravenhage af te willen reizen, betekent dit een toename van ruim 300%. In de toelichtingen schrijven echter 'slechts' 61 mensen (18% van 336) dat dit bezoek in de planning ligt. Het overgrote deel van de bijgeschreven teksten is gewijd aan redenen waarom men *niet* naar Den Haag zal gaan.

Niet kunnen

In ruim 40% van de bijgeschreven teksten wordt de leeftijd en de daarbij behorende gezondheids-situatie genoemd als reden waarom men een volgend jaar niet naar Den Haag *kan* komen.

“Wegens gezondheidsredenen kan ik dat niet meer aan. Wel in mijn eigen stad”

Bijna 10% van de toelichtingen bevatten verklaringen op het gebied van werk en studie, waardoor men zegt niet te kunnen komen.

Niet willen

De scheiding tussen (niet) kunnen en willen is niet altijd duidelijk te trekken. Sommige mensen zeggen niet meer in staat te zijn om naar Den Haag te reizen en daarom 'maar' te gaan naar een regionale bijeenkomst. Anderen hebben een duidelijke voorkeur voor de gemeentelijke festiviteiten en kiezen hier dus bewust voor. Van de ruim 60 respondenten die hun voorkeur uitspreken voor een lokale bijeenkomst, zegt ongeveer een derde dat dit verband houdt met de leeftijd annex gezondheid. De overigen noemen onder andere dat Den Haag "te grootschalig", "te massaal" en "te anoniem" is:

"De gespreide regeling via de gemeente is kleinschaliger, dus meer kans op contact en ontmoetingen"

Bij de bespreking van de vragen 08 tot en met 10 worden meerdere redenen aangegeven om in de regio te blijven. Specifiek ten aanzien van Den Haag worden als obstakel vooral de lange reis én de bijkomende kosten genoemd. De stad ligt voor veel veteranen "te ver weg". Naast de optie om juist daarom naar een lokaal evenement te gaan, wordt de vraag gesteld of het niet eens mogelijk is om de nationale viering centraler te houden. Hierbij wordt verwezen naar eerdere reünies in Utrecht en Zwolle en werden naast deze twee steden ook Amersfoort en Apeldoorn als alternatief genoemd:

"Waarom altijd Den Haag? In het Oosten/Noorden/Zuiden/Midden wonen ook veteranen"

Een aanzienlijk deel van de mensen die niet naar Den Haag zeggen te willen, geeft aan dat zij meer belangstelling hebben voor de herdenkingen op 4 mei (Dodenderdenking) en op 7 september (Roermond) en zich hiertoe bewust beperken. Ook noemt een tiental mensen "Wageningen" als enige juiste plaats om een Nationale Veteranendag te houden.

Enkele andere redenen die worden genoemd om het Haagse niet te bezoeken op 29 juni betreffen de vakantieperiode en het feit dat men in het buitenland woont. Een paar veteranen zegt zich (nog) geen veteraan te noemen. Vijf veteranen geven aan het beleven van deze dag te emotioneel en te pijnlijk te vinden of ervoor te kiezen op individuele wijze invulling te geven aan de dag:

"Ik beleef mijn 'veteraan-zijn' op mijn eigen wijze. Ik heb daarbij mijn eigen eergevoel en herinneringen!"

Ja

"Op deze dag hóór je als veteraan in Den Haag te zijn!"

Aan de meest genoemde reden om de Nederlandse Veteranendag juist in Den Haag te willen vieren, blijkt een emotie ten grondslag te liggen, namelijk 'trots'! Men zegt blij te zijn met de nationale erkenning en waardering, geeft aan zich te willen manifesteren en wil er eenvoudigweg 'bij zijn'.

"Het programma in Den Haag is ook plechtiger dan in de eigen gemeente, dus ga ik liever naar Den Haag"

"Als Hagenaar en oud veteraan ben ik trots op dit evenement"

Het is een grote wens van een flink aantal vooral oude veteranen om daarbij de plechtigheid in de Ridderzaal bij te wonen. Bij deze vraag verwoordden 17 mensen deze wens; in toelichtingen bij andere vragen komt deze ook nadrukkelijk naar voren.

"Ik ben een Haagse jongen uit 1925 (...). In 2005 ben ik wel aanwezig geweest op het Binnenhof en het Malieveld. In 2008 of 2009 zou ik gaarne uitgenodigd worden de bijeenkomst in de Ridderzaal bij te wonen"

Men vraagt in de enquête hoe met dit kan regelen, wat men hiervoor moet doen, hoe het kan dat 'anderen' al wel drie keer daar mochten zijn, terwijl het hen niet lukt, en waarom 'bobo's' voor de 'gewone veteranen' gaan.

Een derde belangrijke reden om naar Den Haag te komen betreft de mogelijkheid om *ex-collega's*, *maten* en/of *lotgenoten* te ontmoeten:

"Ik vond het zeer interessant om oude maten uit Nederlans-Nieuw-Guinea te ontmoeten en dat deed me zeer goed!"

"Als er meer oud collega's gaan dan is het altijd leuk om elkaar weer eens te zien"

De overige teksten verwoorden vooral de hoop van veel oude veteranen er volgend jaar bij te kunnen zijn: "Als de gezondheid het toelaat", "Bij leven en welzijn", en:

"Indien mogelijk, want ik als veteraan wordt ook een dagje ouder"

Vraag 08

Het Comité Nederlandse Veteranendag heeft samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten op 2 maart 2007 een brief aan alle burgemeesters gestuurd. Dit, om onder de aandacht te brengen dat er, in het kader van de Nederlandse Veteranendag, volop ruimte is voor gemeenten en regio's zelf, om op of rond 29 juni lokale en/of regionale bijeenkomsten en evenementen te organiseren. Bent u in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig geweest?

Van de 888 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, zijn 227 mensen (25,6%) bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig geweest.

Tabel 18: Eigen gemeente of regio

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	30	3,3	
	Ja	167	18,2	28,5
	Nee	418	45,5	71,5
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	0	0,0	
	Ja	60	6,5	19,8
	Nee	243	26,5	80,2
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de in totaal 941 respondenten hebben 240 personen genoemd in welke gemeente of regio zij aanwezig zijn geweest. De verklaring voor dit verschil is dat 13 personen waarschijnlijk 'nee' hebben geantwoord op de vraag of ze bij een regionale activiteit aanwezig zijn geweest, maar toch een plaatsnaam hebben genoemd. Dit deden zij meestal om aan te geven dat ze het jammer of slecht vonden dat er in hun woonplaats niets georganiseerd was.

376 veteranen hebben een toelichting geschreven bij de vraag of men bij een programma in de eigen gemeente of regio aanwezig is geweest. Dit is opmerkelijk, aangezien bij de gesloten vraag 'slechts' 227 mensen aangeven daadwerkelijk bij een bijeenkomst in de eigen gemeente of regio aanwezig te zijn geweest. Van deze groep hebben bovendien 'maar' 120 personen een toelichting gegeven. De overige 256 personen die een opmerking hebben gemaakt, blijken allen juist een reden aan te voeren voor hun afwezigheid bij de regionale activiteiten of geven aan dat in hun regio of gemeente niets georganiseerd was.

Allereerst zal nu, middels gele markeringen op de Nederlandse kaart, een overzicht worden gegeven van de plaatsen waar door respondenten een lokale bijeenkomst is bijgewoond. Daarna zullen de 120 toelichtingen van de respondenten die bij zo'n regionale bijeenkomst aanwezig zijn geweest, worden beschreven; vervolgens zullen de overige 256 toelichtingen aan bod komen.

Afbeelding 1: Overzicht bijgewoonde regionale activiteiten

In totaal zijn 106 verschillende regio's en gemeenten genoemd waar men ter gelegenheid van de Nederlandse Veteranendag is geweest. Deze zijn bijna allemaal op het kaartje terug te vinden. Er zijn plaatsen die opvallend vaak genoemd worden. Zo blijken 20 respondenten tijdens de Nederlandse

Veteranendag in Eindhoven te zijn geweest, 11 personen hebben deze dag in Apeldoorn doorgebracht en 10 mensen zijn naar Middelburg gereisd. Enkele andere veelgenoemde plaatsen zijn: Amersfoort, Enschede, Heemstede, Hengelo en Roermond. Vooral het zuiden, midden en oosten van Nederland lijken goed vertegenwoordigd als het gaat om het organiseren en bijwonen van regionale activiteiten omtrent deze dag. Het bovenstaande plaatje geeft hiervan echter een iets vertekend beeld, vanwege het feit dat hierop niet is af te lezen hoe vaak iedere plaats is genoemd.

Wél een activiteit bijgewoond

Het grootste deel van de 120 toelichtingen bij deze vraag, ongeveer 75% en gegeven door de respondenten die wél een activiteit hebben bijgewoond, heeft te maken met hun waardering voor de bezochte regionale bijeenkomsten. Overigens komt de waarderingsvraag in deze enquête bij vraag 09 aan de orde. De overige mensen, ongeveer een kwart, hebben een andersoortige opmerking gemaakt. Van de mensen die hun waardering uiten voor de bezochte bijeenkomsten of evenementen heeft driekwart iets positiefs te melden. Vaak zijn dit algemene opmerkingen zoals:

“Geslaagde avond met grote opkomst” of “Prima verzorgd”.

Anderen vergelijken de bezochte activiteiten met de evenementen in Den Haag, waarbij vooral de voordelen van de regionale bijeenkomsten worden genoemd; deze zijn volgens de respondenten veel kleinschaliger, makkelijker te bereiken, minder vermoeiend en men zegt daar meer contact te hebben met andere veteranen. Een aantal geeft daarbij bovendien aan dat het bijwonen hiervan wat hen betreft voor herhaling vatbaar is.

Ongeveer 25% van de respondenten heeft een kritiekpunt of noemt zowel een positief als een negatief punt. Wanneer men kritiek uit, gaat dit voornamelijk over te sobere activiteiten of een slechte organisatie. Een paar mensen vinden het niet leuk dat er voornamelijk oude veteranen op af komen, sommige oude veteranen vinden juist dat er aan hen te weinig aandacht wordt besteed en een enkeling zegt liever te willen dat de bijeenkomst op een andere dag dan 29 juni gehouden wordt. Wanneer naar de waardering wordt gekeken van de meest bezochte plaatsen, blijkt dat zowel Eindhoven, als Apeldoorn en Middelburg over het algemeen positief beoordeeld worden. Bij de laatste twee plaatsen is bij elk door één respondent een negatieve opmerking geuit, welke vooral betrekking heeft op de organisatie. Over de andere veelgenoemde plaatsen is men over het algemeen positief, over Hengelo is men zéér te spreken.

De activiteiten in Roermond blijken niet iedereen even goed te zijn bevallen en ook in enkele andere, minder vaak genoemde plaatsen vindt men soms dat er nog heel wat te verbeteren valt. Over Leeuwarden is men bijvoorbeeld absoluut niet te spreken over de kille entourage en het feit dat men zelf voor de lunch en een anjer moest betalen. Een respondent die in Groningen is geweest, schrijft:

“Ik ben met een rotgevoel thuis gekomen. Het stelde niks voor. Daar hebben ze hier geen kaas van gegeten”

Geen activiteit bijgewoond

De 256 respondenten die hebben toegelicht waarom ze geen bijeenkomst of evenement in hun woonplaats of regio hebben bijgewoond, geven daar verschillende redenen voor. Het grootste deel geeft aan dat er bij hen in de buurt simpelweg niets georganiseerd was in het kader van deze Nederlandse Veteranendag.

Een eveneens grote groep, maar kleiner dan de eerste, zegt niets te hebben vernomen van eventuele activiteiten of zegt geen uitnodiging van de gemeente te hebben ontvangen. Dit wil niet zeggen dat er in die betreffende gemeenten inderdaad niets was georganiseerd. Wellicht was dit wel het geval, en schort het aan de communicatie hierover dat de veteranen er niets van wisten.

Een andere reden voor het niet bijwonen van regionale activiteiten rondom de Nederlandse Veteranendag, is dat een kleine groep geen mogelijkheid zag om te komen. Dat kwam veelal door ouderdom, ziekte of handicap, óf door werk óf door andere verplichtingen en/of bezigheden. Een enkeling bleek in die periode op vakantie te zijn. Ten slotte geeft een klein deel van de respondenten aan dat zij niet geïnteresseerd is in dergelijke feestelijkheden.

Vraag 09

Indien u op vraag 08 ‘ja’ heeft geantwoord en dus in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig bent geweest, hoe is dan uw waardering voor de geboden evenementen?

Van de 266 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, waardeert 81,2% de geboden evenementen met een ‘goed’ of zelfs ‘uitstekend’. Onder degenen die ‘matig’ of ‘slecht’ invulden, behoren ook respondenten die bij de vorige vraag aangaven dat er op regionaal niveau niets is georganiseerd. Deze mensen hebben regionaal dus ook niets kunnen bijwonen. Dit verklaart waarom het aantal respondenten dat deze vraag beantwoordt groter is dan het aantal mensen (227) dat daadwerkelijk bij dergelijke bijeenkomsten aanwezig is geweest.

Tabel 19: Waardering voor geboden lokale en/of regionale evenementen

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	419	45,6	
	Slecht	8	0,9	4,1
	Matig	13	1,4	6,6
	Neutraal	18	2,0	9,2
	Goed	68	7,4	34,7
	Uitstekend	89	9,7	45,4
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	233	25,4	
	Slecht	1	0,1	1,4
	Matig	6	0,7	8,6
	Neutraal	4	0,4	5,7
	Goed	33	3,6	47,2
	Uitstekend	26	2,8	37,1
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 941 respondenten hebben 138 personen een toelichting gegeven bij de waarderingsvraag over de geboden evenementen in de eigen gemeente of regio. Van deze 138 respondenten hebben er 111 daadwerkelijk een evenement bijgewoond. Zoals ook bij vraag 8 het geval was, geven de overige respondenten in hun toelichting aan dat er in hun gemeente niets georganiseerd was of noemen de reden van hun afwezigheid.

Vooraf doorgaan

Het percentage toelichtingen dat positief getint is, komt bijna overeen met het aantal respondenten dat als waardering goed of zelfs uitstekend had ingevuld; ongeveer 75%. Daarbij wordt uitgegaan van het aantal respondenten dat werkelijk bij een regionale activiteit aanwezig is geweest; degenen die hun afwezigheid toelichten worden hierbij dus niet meegeteld. De meeste positieve opmerkingen zijn kort en krachtig, in de trant van:

“Geslaagde bijeenkomst”, “Vooraf doorgaan” of “Indrukwekkend”.

Door een flink aantal mensen wordt ook aangegeven waarom zij de bezochte festiviteiten zo geslaagd en indrukwekkend hebben ervaren. Zo vinden sommigen vooral het samenzijn met andere veteranen fijn, vinden anderen het programma goed of de lunch erg lekker en stellen weer anderen het bijzonder op prijs dat er duidelijk werk van de bijeenkomst is gemaakt. In het algemeen vindt men de organisatie van de lokale evenementen erg goed. Een voorbeeld van een positieve boodschap is:

“Kosten noch moeite gespaard om voor de veteranen uit onze gemeente een prachtige dag te organiseren. Petje af!!!”

Kan beter

Een aantal veteranen is niet te spreken over het feit dat de aandacht vooral was gericht op de jonge veteranen. Een kritiekpunt dat door meerdere mensen werd genoemd, is dat er te weinig zitplaatsen waren; dit blijkt vooral voor de oudere veteranen een probleem te zijn. Verder betreuren een paar mensen het feit dat men een eigen bijdrage moest leveren, voor bijvoorbeeld de lunch of een anjer en volgens een enkeling zou het vervoer beter geregeld moeten worden, met name voor de ouderen.

Enkele respondenten melden niet zozeer een positieve of negatieve opmerking, maar geven meer een tip. Een aantal personen oppert bijvoorbeeld dat de veteranen tijdens de bijeenkomst per periode van uitzending ingedeeld moeten worden, zodat men makkelijker bekenden kan vinden. Iemand meent dat een persoonlijke brief kan helpen om meer bezoekers te trekken en enkelen vinden het programma te kort. Ten slotte hebben enkele veteranen een zeer aannemelijke reden waarom zij niet deel kunnen nemen aan regionale activiteiten: *“Living in Canada: te hoge reiskosten from Canada.”*

Vraag 10

Zou u volgend jaar (weer) in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig willen zijn?

Van de 764 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, zeggen 505 mensen (66,1%) volgend jaar (weer) in de eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig te willen zijn.

Nagenoeg alle 227 mensen die dit jaar regionale evenementen hebben bezocht, geven aan dit in 2008 weer te willen doen. Bovendien komen er dan nog bijna 300 veteranen bij. Dit betreft een toename van 222% ten opzichte van dit jaar. Het lijkt erop dat de viering van de Nederlandse Veteranendag in de eigen gemeente of regio sterk aan populariteit wint.

Tabel 20: Volgend jaar in uw eigen gemeente of regio?

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	112	12,2	
	Ja	328	35,7	65,2
	Nee	175	19,1	34,8
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	42	4,6	
	Ja	177	19,3	67,8
	Nee	84	9,2	32,2
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 941 respondenten hebben 308 personen een toelichting gegeven bij de vraag of men volgend jaar bij een programma in de eigen gemeente of regio aanwezig zou willen zijn.

Graag!

Bijna driekwart van hen zegt (graag) een regionaal programma bij te willen wonen, ruim de helft van deze mensen stelt daar echter wel een voorwaarde aan. Voor bijvoorbeeld veel oude veteranen hangt de mogelijkheid om aanwezig te zijn af van hun lichamelijke gesteldheid. De meeste van hen hopen dat ze er het komende jaar nog toe in staat zullen zijn:

"Indien mijn gezondheid het toelaat, zeker!"

Of zoals een ander het verwoordt:

"Dat ligt aan de tijd die me is gegeven"

Er is ook een aantal veteranen dat graag naar regionale festiviteiten zou willen gaan als zoiets tenminste in hun gemeente of regio georganiseerd zou worden. Blijkbaar is dat (nog) niet het geval geweest, of is er (indien dit wel het geval was) niet volledig over gecommuniceerd. Enkele personen zeggen alleen te willen komen als zij daar door hun gemeente persoonlijk voor worden uitgenodigd. Voor enkele jonge veteranen hangt hun komst vooral af van hun werk, dan wel van hun werkgever; wanneer zij vrij kunnen krijgen, zeggen zij graag te willen komen.

Verder is er een kleine groep die wel wil komen, maar niet op 29 juni. De reden daarvoor is dat sommigen ook graag naar Den Haag willen gaan. Tenslotte hangt voor een aantal respondenten een eventuele aanwezigheid af van het programma; welke eisen zij daar precies aan stellen wordt echter niet duidelijk.

De respondenten die in hun toelichting aangeven graag bij een regionaal programma te willen zijn, maar daar geen voorwaarde aan stellen, maken verschillende positieve opmerkingen. Men vindt het bijvoorbeeld heel prettig om samen te zijn met oude maten of zogenoemde lotgenoten, en daarmee ervaringen uit te kunnen wisselen. Anderen vinden het bijgewoonde programma van dit jaar geslaagd vanwege de uitstekende organisatie en verzorging en willen er daarom volgend jaar graag weer heen. Eén veteraan vertelt:

"Alleen al om de reden dat wij ouderen vaak door onze kinderen geholpen moeten worden, is het heerlijk om dan in de omgeving samen te komen"

Enkele mensen noemen de voordelen van regionale activiteiten ten opzichte van het landelijke programma. Het is volgens hen intiemer, men kent elkaar én het is beter bereikbaar dan Den Haag. Tenslotte zegt een kleine groep nog niet te weten of zij volgend jaar een regionale bijeenkomst willen en/of kunnen bijwonen of antwoord slechts:

"Misschien".

Onmogelijk of ongewenst

Ongeveer een tiende deel van de veteranen die een toelichting hebben gegeven bij hun antwoord, zegt dit jaar geen mogelijkheid te hebben gehad om erbij te zijn. Meestal blijkt dit door ouderdom, een ziekte of door een handicap te komen en soms door werk. Een aantal mensen is echter in de betreffende periode op vakantie geweest en een enkeling woont in het buitenland.

Het aantal respondenten dat een negatieve toelichting geeft bij deze vraag, is ongeveer 20%. Evenals bij vraag 08 en 09 geven ook bij vraag 10 enkele personen aan dat ze het storend vinden dat er in hun gemeente niets is georganiseerd. Een ander deel heeft geen behoefte aan dergelijke activiteiten of

zegt niet op de voorgrond te willen treden en ongeveer een kwart geeft aan het landelijke programma in Den Haag te prefereren boven een regionaal georganiseerde bijeenkomst.

Helaas zijn er ook veteranen die een zeer trieste reden hebben om pessimistisch tegenover een regionale veteranenbijeenkomst te staan:

"Ik voel me buitengesloten omdat ik niet gestreden heb, maar geleden in twee Japanse krijgsgevangenkampen"

Vraag 11

Met de eerder genoemde 'Burgemeestersbrief' werd ook de DVD "Nederlandse Veteranendag 2006" en de flyer van het onderwijsproject 'Verhalen van veteranen' aangeboden. Dit project wordt uitgevoerd door de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) in samenwerking met het Veteraneninstituut en met steun van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Defensie. Heeft u wel eens iets gehoord, gezien of gelezen over dit scholenproject?

Van de 865 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, hebben 205 mensen (23,7%) wel eens iets gehoord, gezien of gelezen over dit scholenproject. 76,3%, te weten 630 personen, geven aan dat zij het project niet kennen en 53 mensen geven op deze vraag geen antwoord.

Tabel 21: Scholenproject

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	50	5,4	
	Ja	135	14,7	23,9
	Nee	430	46,8	76,1
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	3	0,3	
	Ja	70	7,6	23,3
	Nee	230	25,1	76,7
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 941 respondenten hebben 153 personen een toelichting gegeven bij de vraag over het scholenproject. Van deze mensen zegt ongeveer 40% niets of slechts weinig over het scholenproject te hebben vernomen. In een kwart van de toelichtingen staat te lezen dat men wél gehoord heeft over 'Verhalen van veteranen' of ermee bekend is. Verder laat rond de 12% van de respondenten zich in negatieve zin uit over de bekendheid van het project, terwijl een kwart van hen een positieve opmerking maakt, die meer op de inhoud is gericht.

De wijze waarop, de mate waarin

Een groot deel van de toelichtingen blijkt te bestaan uit korte opmerkingen die gaan over de wijze waarop en de mate waarin men iets vernomen heeft van het scholenproject 'Verhalen van veteranen'. Zo blijken er meerdere personen te zijn die er in de Checkpoint over hebben gelezen, een aantal anderen heeft via de krant of tv erover gehoord en een enkeling zegt via zijn of haar kinderen of kleinkinderen op de hoogte te zijn gebracht. Enkele voorbeelden hiervan zijn: "Niets van vernomen", "Vagelijk in klein berichtje in de krant", "Van gehoord" en opmerkingen als:

"Ik heb twee kinderen die in het onderwijs zitten en ik hoor dat erover wordt over gesproken".

Nee

De meeste negatief gekleurde opmerkingen hebben betrekking op het feit dat men niets over het project heeft gehoord en gaan dus niet over de inhoud van het project. Zo zegt één van hen: "Nee, niet gehoord of gelezen over dit scholenproject. Te weinig bekendheid van gemaakt. Jammer." Onder degenen die een negatieve opmerking hebben geplaatst, is ook een aantal oud-Indiëgangers dat het niet zozeer over het project zelf heeft, maar meer in het algemeen over de manier waarop zij na hun terugkeer door de overheid zijn behandeld. Ze voelen zich vergeten of wijzen er juist op dat 'hun missies' niet vergeten mogen worden in dit project. Eén opvallende, negatieve opmerking die hier wellicht mee te maken heeft en waaruit vooral een algemene verbitterdheid lijkt te spreken, luidt:

"Zolang in dit land nationale trots op het land en krijgsmacht een doodzonde is, zal dit project mislukken"

Ja

Er zijn twee keer zoveel positieve als negatieve opmerkingen gemaakt en deze positieve reacties hebben bijna allemaal te maken met de waardering die men heeft voor het onderwijsproject. Een voorbeeld hiervan is de volgende: *“Dit is en blijft een zeer goede zaak, ga hier mee door.”*

Onder deze positief gestemde mensen blijken bovendien enkelen zelf al deel te nemen aan of betrokken te zijn bij het scholenproject. Enkele anderen zeggen er graag aan mee te willen werken of geven juist aan dat ze zichzelf ervoor hebben aangemeld, maar er helaas nooit meer iets van hebben vernomen. Een klein deel van de respondenten heeft het in de toelichting over het belang van het project voor jongeren. In nagenoeg alle gevallen wordt dit op een positieve manier gebracht, zoals in het volgende voorbeeld: *“Goed om de jeugd te vertellen over wat de veteranen doen en gedaan hebben”*.

Aangezien in vraag 12 gevraagd wordt naar de waardering voor het onderwijsproject, zal dit onderwerp daar nog verder aan bod komen.

Tenslotte blijkt een aantal veteranen uit de vraag te hebben begrepen dat zijzelf de DVD en flyer hadden behoren te ontvangen, wat niet het geval is. Zij verzoeken de DVD alsnog op te sturen.

Vraag 12

Indien u op vraag 11 'ja' heeft geantwoord en dus wel eens iets heeft gehoord, gezien of gelezen over het onderwijsproject, hoe is dan uw waardering hiervoor?

Van de 242 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, vindt 7,0% het een matig of zelfs slecht idee, en 64,9% het een goed of zelfs een uitstekend idee. Van de respondenten heeft 28,1% heeft hierover geen mening.

Dit aantal van 242 is opvallend te noemen. Bij vraag 11 hebben 205 personen aangegeven wel eens iets gehoord, gezien of gelezen te hebben over dit scholenproject. Het ligt in de verwachting dat slechts zij deze waarderingsvraag zouden beantwoorden. Het lijkt er op dat 37 mensen die op vraag 11 weliswaar 'nee' hebben geantwoord en daarmee hebben aangegeven het project niet te kennen, er bij deze vraag 12 wel een waardering aan toekennen.

Tabel 22: Waardering voor scholenproject

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	456	49,7	
	Slecht	4	0,4	2,5
	Matig	9	1,0	5,7
	Neutraal	46	5,0	28,9
	Goed	72	7,8	45,3
	Uitstekend	28	3,1	17,6
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	220	24,0	
	Slecht	3	0,3	3,6
	Matig	1	0,1	1,2
	Neutraal	22	2,4	26,5
	Goed	40	4,4	48,2
	Uitstekend	17	1,9	20,5
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

72 personen hebben een toelichting gegeven bij deze waarderingsvraag over het onderwijsproject. Ruim de helft van de opmerkingen zijn van positieve aard. Ongeveer 15% schrijft een negatieve toelichting. In bijna een derde van de geschreven teksten is men neutraal of wordt het niet duidelijk of de feedback positief of negatief bedoeld is. Ook bij deze vraag blijkt dat de respondenten met een negatieve mening vaker een toelichting geven dan de meer positief gestemde mensen.

In het grootste deel van de toelichtingen geeft men zijn of haar mening over het onderwijsproject zelf. Daarvan bestaat ongeveer 40% uit een opbouwende opmerking en in ongeveer 20% van de gevallen wordt kritiek geleverd.

In het merendeel van de positieve commentaren wordt gewezen op het belang van de kennis die jongeren opdoen door middel van het onderwijsproject. Het volgende citaat is representatief voor de inhoud van de meeste opmerkingen die in de betreffende categorie vallen:

“Evenals over WO-II is het ook nuttig dat de jeugd de ‘geschiedenis’ van de militaire uitzendingen kent, althans er kennis van neemt”.

In enkele andere positieve reacties wordt verteld over de eigen ervaringen die men met het project heeft opgedaan. De meeste van hen zijn daarover zeer te spreken. Zo vertelt een veteraan:

“Ik heb dit jaar 12 scholen bezocht, tot volle tevredenheid en met veel aandacht van de leerlingen”.

Wat betreft de geleverde kritiekpunten valt het op dat er nauwelijks overeenkomsten te vinden zijn in de opmerkingen. Enkele oude veteranen merken in dit kader op dat er nauwelijks of geen waardering voor henzelf is geweest; een aantal anderen vindt dat de jeugd van tegenwoordig veel te weinig af weet van de geschiedenissen van Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea. De overige kritiekpunten zijn van zeer verschillende aard. Zo vraagt één persoon zich bijvoorbeeld af of het niet teveel reclame voor Defensie is, een ander vindt dat scholen er te weinig gebruik van maken en weer een ander is van mening dat het niet moet overkomen ‘alsof veteranen zonodig aandacht willen’.

Ongeveer 20% van de veteranen die zijn of haar antwoord toelicht, zegt te weinig informatie of kennis van het project te hebben om er een gefundeerde waardering over uit te kunnen spreken.

Een klein deel van de respondenten reageert ook in deze toelichting niet op de vraag, maar heeft wel een algemene opmerking, wil graag iets anders kwijt. Het betreft veelal oude veteranen die in Nederlands-Indië of Nieuw-Guinea hebben gediend, die hun boosheid willen uiten ten aanzien van de slechte behandeling die zij bij terugkomst van zowel de regering als de Nederlandse bevolking hebben ervaren.

Vraag 13

Onlangs is er een initiatief ontstaan om, als blijk van waardering en respect voor de Nederlandse veteranen, de anjer te dragen op en rond de Nederlandse Veteranendag. Hoe staat u als veteraan tegenover het idee dat de Nederlandse bevolking op deze wijze haar erkenning en waardering uit?

Van de 874 respondenten die deze vraag hebben beantwoord, vindt 56,0% het een goed idee of waardeert het idee zelfs zeer. ‘Neutraal’ is door 29,7% als antwoord ingevuld en 14,2% vindt het idee van de anjer niet goed idee of vindt het zelfs ongewenst.

Tabel 23: Anjer

		Frequentie	Percentage	Valide Percentage
Oude veteranen	Niet geantwoord	40	4,4	
	Ik vind dit idee ongewenst	42	4,6	7,3
	Ik vind dit géén goed idee	55	6,0	9,6
	Neutraal	182	19,8	31,7
	Ik vind dit een goed idee	177	19,3	30,8
	Ik waardeer dit idee zeer	119	13,0	20,7
	Totaal	615	67,0	100,0
Jonge veteranen	Niet geantwoord	4	0,4	
	Ik vind dit idee ongewenst	10	1,1	3,3
	Ik vind dit géén goed idee	17	1,9	5,7
	Neutraal	78	8,5	26,1
	Ik vind dit een goed idee	110	12,0	36,8
	Ik waardeer dit idee zeer	84	9,2	28,1
	Totaal	303	33,0	100,0
Totaal		918	100,0	

Van de 941 respondenten hebben 255 personen een toelichting gegeven bij deze vraag over de anjer. Daarvan laat ongeveer een derde deel zich in negatieve zin uit over het idee, terwijl ongeveer de helft hier een positieve opmerking over maakt. Rond de 20% van de respondenten zegt neutraal te staan tegenover het idee of geeft zowel een positieve als een negatieve toelichting.

Deze aantallen komen grotendeels overeen met de algemene tendens van de antwoorden. Wel blijkt dat diegenen die negatief tegenover het idee staan, in verhouding veel vaker een toelichting te geven. Dit fenomeen is ook bij voorgaande vragen naar voren gekomen.

De inhoud van de gegeven toelichtingen varieert van een enkele opmerking zoals “Overdreven” of “Doen!” tot uitgebreidere beschrijvingen waarom men vóór of tegen het idee van het dragen van de anjer is.

Prins Bernhard; positief versus negatief

Opvallend te noemen is het aantal respondenten dat in zijn of haar toelichting refereert aan wijlen ZKH prins Bernhard; dit ligt op ongeveer 40%. Het aantal personen dat dit in positieve zin doet, is ongeveer even groot als het aantal personen dat zich negatief over hem uitlaat. In veel van de negatieve opmerkingen wordt de levenswijze van de prins genoemd, waarvoor men geen respect zegt op te kunnen brengen. Een voorbeeld van zo'n negatieve opmerking is de volgende:

“De levenswandel van Prins Bernhard kan ik niet waarderen.”

Ook is er een groep die het idee van de anjer op zich waardeert, maar niet wil dat het met de prins geassocieerd wordt. Veel respondenten vinden dat het symbool van de anjer alleen hem toebehoort en dat het om die reden niet het symbool van veteranen zou moeten worden. Zij merken daarbij op dat het in dat geval namelijk meer om de verering van Zijne Koninklijke Hoogheid gaat, dan om de waardering en erkenning van veteranen:

“De anjer is de bloem van wijlen ZKH Prins Bernhard. Het feit dat de veteranendag gehouden wordt op zijn geboortedag gecombineerd met het dragen van een anjer degradeert de veteranendag tot een herdenkingsdag voor Bernhard.”

Degenen die een positief verband zien tussen het dragen van de anjer en prins Bernhard noemen in hun toelichting meestal als reden dat ze het een mooi gebaar vinden om hem te eren, vanwege zijn bewezen diensten aan veteranen.

Geen goed idee...

Aan de ‘negatieve’ toelichtingen die gegeven worden bij de vraag over de anjer en die niet met prins Bernhard te maken hebben, blijken zeer uiteenlopende redenen ten grondslag te liggen. Behalve opmerkingen zoals: “kinderachtig” of “belachelijk” staat een deel van de respondenten niet achter het idee, omdat zij bijvoorbeeld vinden dat er onder de Nederlandse bevolking nu eenmaal weinig waardering bestaat voor veteranen en dat die waardering toch nooit zal komen. Een enkeling vindt het niet nodig, omdat hij of zij van mening is dat waardering en erkenning vanuit mensen zelf moet komen en dat het enigszins opgelegde dragen van de anjer op zich niets zegt. Zo zegt een veteraan:

“Waardering en respect dwing je niet af met een anjer”.

Een aantal anderen maken een vooral praktische opmerking; een ‘echte’ bloem is volgens hen onhandig en niet gemakkelijk te dragen. Bovendien merkt een enkeling daarbij op dat de anjer op een uniform zelfs niet is toegestaan. Een andere reden voor de negatieve kijk op het dragen van de anjer is dat verschillende veteranen liever een ‘eigen’ symbool zouden krijgen dat alleen met veteranen geassocieerd kan worden (waarmee ze hoogstwaarschijnlijk ook indirect doelen op prins Bernhard). Zo stelt één persoon bijvoorbeeld voor:

“Een schild bijvoorbeeld met de Nederlandse kleuren, met twee gekruiste zwaarden erop, en een palmtak eronder.”

Een ander doet het voorstel om armbandjes te dragen, zoals ook voor borstkanker en aids is gedaan. Een minderheid is van mening dat waardering en erkenning door middel van bijvoorbeeld de anjer alleen door veteranen moet worden gedaan, de bevolking zou dat volgens hen op een andere manier moeten doen. Slechts een klein deel staat negatief tegenover het idee vanwege het feit dat het henzelf niet interesseert of dat ze niet houden van zulk soort ‘tradities’. En een ander klein deel licht zijn of haar mening toe door te zeggen dat het ‘draaginsigne’ voor hen voldoende is.

Goed idee...

De positief gestemde respondenten die niets over de prins zeggen, hebben eveneens verschillende redenen voor hun optimisme. Zo lichten enkelen hun mening toe door te wijzen op vergelijkbare manieren voor het uiten van waardering voor veteranen in landen als Engeland en Australië (klaproos) en Frankrijk (korenbloem), die als zeer positief worden ervaren. Meerdere respondenten vinden het een goed idee, omdat ze de waardering en erkenning die daaruit blijkt, zeer op prijs zouden stellen. Een enkeling vindt de saamhorigheid die het dragen van de anjer uitdraagt van groot belang. Een klein deel van de respondenten die er positief tegenover staan, vermeldt daarbij dat het wel per sé een ‘witte’ anjer moet zijn en vooral geen (politieke) rode. Verder vinden een paar mensen het een goed idee, maar denken of vrezen dat het niet zal aanslaan bij de Nederlandse bevolking en een aantal wil niet dat het de bevolking wordt opgelegd; het zou uit henzelf moeten komen. Ook geeft een klein deel vooral een praktische toelichting op de vraag. Ze zijn bijvoorbeeld positief over het idee, maar vinden dat het duidelijk moet zijn waar en hoe de anjer gedragen dient te worden: links of rechts, wel of niet op het uniform en steeltje boven of beneden.

Tenslotte blijkt ook een heel ander soort reden ervoor te kunnen zorgen dat iemand achter het idee staat om de anjer te dragen op en rond de veteranendag:

“Ben oud bloemist!”

2.3. Evaluatie: gemiddelde scores op de waarderingvragen

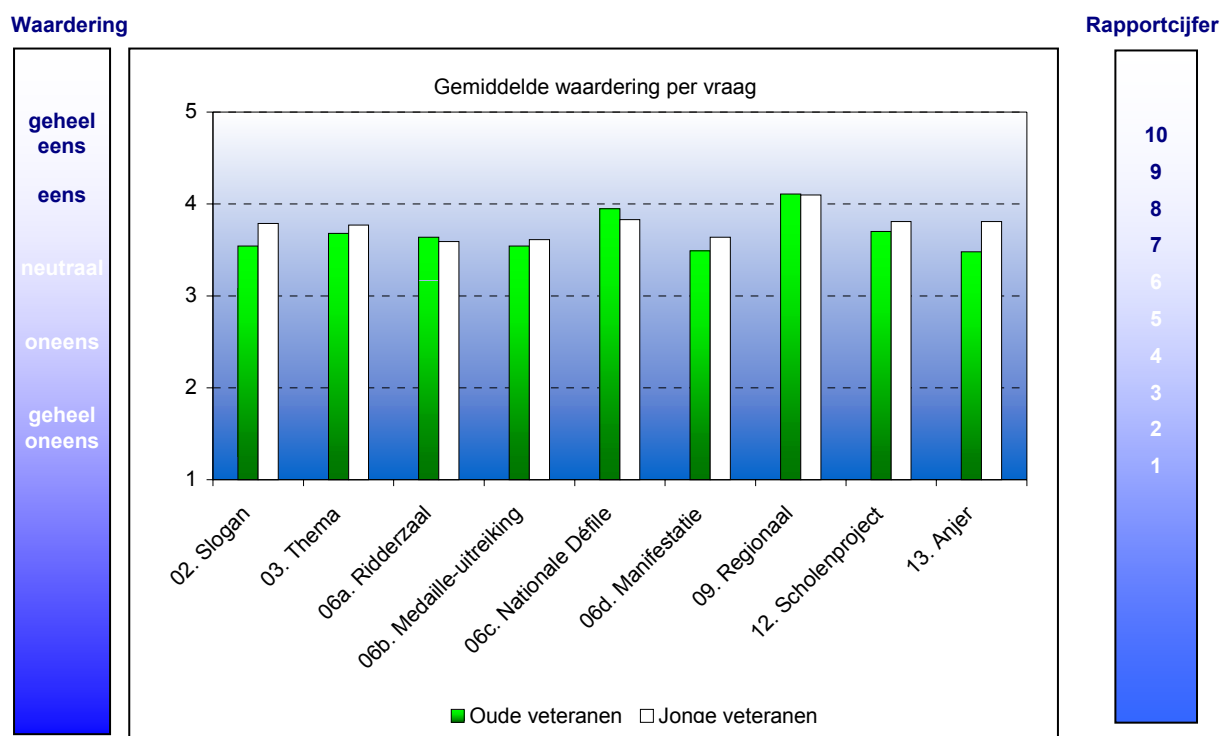
De vragen 02, 03, 06a tot en met 06d, 09, 12 en 13 betreffen waarderingvragen, met antwoordmogelijkheden op een vijfpuntschaal.

- 02.** *Wat vindt u van de slogan voor de Nederlandse Veteranendag: “Veteranen. Ingezet in dienst van vrede”.*
- 03.** *Spreken dit thema, “Praat eens met een veteraan”, en de achterliggende gedachte u, als veteraan, aan?*
- 06** *Indien u op vraag 04 en/of vraag 05 ‘ja’ of ‘gedeeltelijk’ heeft geantwoord en dus het programma in Den Haag dan wel via de media heeft gevolgd, wordt u verzocht de navolgende waarderingvragen te beantwoorden:*
- a** *Hoe is uw waardering voor de geboden plechtigheid in de Ridderzaal?*
- b** *Hoe is uw waardering voor de geboden Ceremoniële Medaille-uitreiking?*
- c** *Hoe is uw waardering voor het geboden Nationale Defilé Den Haag?*
- d** *Hoe is uw waardering voor de geboden Manifestatie?*
- 09** *Indien u op vraag 08 ‘ja’ heeft geantwoord en dus in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig bent geweest, hoe is dan uw waardering voor de geboden evenementen?*
- 12.** *Indien u op vraag 11 ‘ja’ heeft geantwoord en dus wel eens iets heeft gehoord, gezien of gelezen over het onderwijsproject, hoe is dan uw waardering hiervoor?*
- 13.** *Hoe staat u als veteraan tegenover het idee dat de Nederlandse bevolking door het dragen van de anjer haar erkenning en waardering uit?*

Door de gemiddelde scores op deze *afzonderlijke* zes vragen af te zetten tegen vraag 14, of men ‘*vóór 1979 deelgenomen heeft aan een operatie/missie/uitzending*’ is het mogelijk hierbij een vergelijking te maken tussen waarderingen van de verschillende onderwerpen door de groep ‘oude veteranen’ en de groep ‘jonge veteranen’.

In tegenstelling tot de twee voorgaande jaren zijn de waarderingvragen niet met elkaar gemiddeld om een gemiddelde score van de respondenten op ‘*algemene waardering*’ voor deze derde Nederlandse Veteranendag in kaart te brengen. De onderwerpen (te weten: de slogan, het thema, de programmaonderdelen in Den Haag, de regionale evenementen, het onderwijsproject én de anjer) zijn dermate verschillend, dat de uitdrukking ‘appels met peren vergelijken’ hier sterk van toepassing is. De twee waarderingcijfers, te weten de algemene waardering van oude veteranen en die van jonge veteranen, voegen niets toe, daar zij inhoudelijk niet zuiver te noemen zijn.

De grafiek in figuur 3 geeft de gedetailleerde verdeling weer op de gestelde waarderingvragen met betrekking tot deze derde Nederlandse Veteranendag.

Figuur 3: Gemiddelde score waardering per evenement

Hieruit blijkt dat de groep oude veteranen (groene staven) over het algemeen een iets lagere waardering heeft voor de verschillende onderdelen van deze derde Nederlandse Veteranendag dan de groep jonge veteranen (witte staven).

Hierop zijn drie uitzonderingen, te weten de waardering voor de plechtigheid in de Ridderzaal, voor het Nationaal Défilé en voor de regionale bijeenkomsten. Echter, de verschillen zijn erg klein. Onderstaande tabel geeft de resultaten weer, gemeten op een vijfpuntschaal.

Tabel 24. Gemiddelde scores op de waarderingsvragen

	02	03	06a	06b	06c	06d	09	12	13
Oude veteranen	3,54	3,68	3,64	3,54	3,95	3,67	4,11	3,70	3,48
Jonge veteranen	3,79	3,77	3,59	3,61	3,83	3,65	4,10	3,81	3,81

Opmerkelijk is de hoge waardering van zowel de oude als de jonge veteranen voor de lokale en/of regionale bijeenkomsten en evenementen die door gemeenten en regio's zelf, op of rond 29 juni, zijn georganiseerd.

De laagste waardering geeft de groep oude veteranen aan het idee om de anjer als teken van erkenning en waardering voor veteranen te (laten) dragen door de Nederlandse bevolking.

De plechtigheid in de Ridderzaal en met name het Nationaal Défilé wordt door de groep oude veteranen hoger gewaardeerd dan door de groep jonge veteranen.

De geschreven toelichtingen bij de verschillende vragen geven achtergronden bij en verklaringen voor deze waarderingen en de verschillen én overeenkomsten tussen 'oud' en 'jong'. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 2.3. waarin de antwoorden op de respectievelijke vragen uitgebreid worden behandeld.

2.4. Aanvullende opmerkingen

Als afsluitende vraag werd de respondent de mogelijkheid geboden aanvullende opmerkingen te plaatsen:

Vraag 18

Indien u nog opmerkingen heeft ten aanzien van de derde Nederlandse Veteranendag, of ten aanzien van deze enquête, kunt u deze in het kader hieronder kwijt.

Van de 941 respondenten hebben 325 mensen een toelichting gegeven bij deze vraag. De meeste teksten zijn gewijd aan persoonlijke gegevens, beschrijvingen van dienstverbanden, van operatie(s), missie(s) en/of uitzending(en) en ervaringen bij terugkeer in Nederland. Aangezien alle verstrekte gegevens in deze rapportage anoniem dienen te worden verwerkt zonder dat deze herleidbaar zijn tot de persoon, worden deze beschrijvingen niet geciteerd.

Veel toelichtingen zijn echter ook gericht op adviezen, suggesties en verzoeken.

2.4.1. De derde Nederlandse Veteranendag*Erkenning en waardering*

Door een flink aantal respondenten wordt bij het bepleiten van verschillende faciliteiten verwezen naar de doelstelling van deze veteranendag: het binnen de Nederlandse samenleving bevorderen van meer erkenning en waardering voor de veteranen.

Zo wordt door met name oude veteranen verzocht om *gratis en georganiseerd vervoer* naar en van Den Haag en de verschillende evenementen in de stad. Tevens verzoekt men om gratis *lunch- en consumptiebonnen* die worden toegezonden, dan wel bij de ingang van het Malieveld worden verstrekt. Sommigen gaan nog verder:

"Ik ben van mening dat als afsluiting van zo'n dag Ahoy zou moeten worden afgehuurd en aan alle veteranen, jong en oud, een rijsttafel namens de Nederlandse Bevolking zou moeten worden aangeboden. Het is een utopie, maar wel een gericht op erkenning en vooral ook een leuk idee voor verbroedering"

De genoemde verbroedering valt niet voor iedereen mee. Iemand die in een vrij lang epistel beschrijft dat hij vier keer kerst heeft gevierd in Indië schrijft:

"Onwillekeurig vergelijk ik dit met de tegenwoordige beroepsmilitairen. Ik wil niet klagen, maar merk een groot verschil"

Een andere respondent plaatst navolgende toelichting:

"Laten we proberen om niet voor elk wisselwasje 'onderscheidingen' uit te reiken. De lintjes voor Srebrenica bezorgden mij kippenvel; had nooit mogen gebeuren. Immers: fotorolletjes zo maar verdwenen en cadeautjes aannemen door Karremans en Nicolaï. Treurig!"

Bovendien wordt er aangegeven dat de verschillen tussen oude en jonge veteranen ook groot is op het gebied van praktische zaken ten aanzien van de dag zelf: Het wordt ervaren als 'twee verschillende werelden, met weinig of geen contact. Als voorbeelden worden genoemd: muziekkeuze, volume en wijze van vervoer (trein vs auto).

Er wordt echter ook voor erkenning en waardering tussen (oude en jonge) veteranen onderling gepleit:

"Heb als journalist talrijke interviews afgenomen en bij divers veteranenorganisaties mogen werken. Telkens weer wordt met te weinig respect over elkaar gesproken. Vooral Indiëgangers hebben een mindere dunk van hun navolgers, de jonge veteranen dus. Hiervoor zou meer aandacht moeten zijn en verzoenende oplossingen voor moeten worden gevonden"

Jonge veteranen zien in het instellen van een *nationale vrije dag* voor de nog werkende veteranen een duidelijke vorm van erkenning en waardering.

"Omdat ik zuinig om moet gaan met mijn vrije dagen, valt de veteranendag af om heen te gaan"

In beide gevallen komt naar voren wat een veteraan als volgt verwoordde:

"De doelstelling voor deze dag wordt vooral gehaald als ik niet meer zelf hoeft te betalen voor mijn veteranendag!"

Zorg

"Veteranendag als hoogtepunt is mooi, maar het gehele jaar door is aandacht nodig en zorg"

De (na)zorgbehoefte komt ruimschoots aan bod bij deze toelichtingen. Zo wordt door iemand gezegd:

"Laat men het geld dat een veteranendag kost maar in de nazorg steken voor veteranen én militairen met psychische problemen. Want deze mensen staan vaak in de kou en worden vergeten"

Terwijl een ander met dezelfde intenties de veteranendag juist een goede zaak zegt te vinden:

"Enquête is niet genoeg. Er moeten betere voorzieningen, ondersteuning, nazorg en waardering komen. Veteranendag is hiervoor een goed begin"

Ook bij dit onderwerp blijkt dat 'de' veteraan niet bestaat en dat ieder voordeel zijn nadeel heeft:

"Leg niet te veel nadruk op frustraties en problemen; dit geldt voor 'maar' 5 tot 10%. Reuze rot voor hen die het treft, maar van mij mag het allemaal wel wat feestelijker. Zorg er ook voor dat het niet te oubollig wordt en, het is geen kermisattractie"

Den Haag vs Wageningen vs Centraal vs Lokaal

In de vragen 04 tot en met 10 is er al veel geschreven over de 'voors en tegens' van de verschillende locaties. Bij deze vraag 18 geeft een flink aantal, vooral oude veteranen, nog een extra uitleg. Zij schrijven dat, hoewel zij wellicht negatief overkomen bij de beantwoording van de eerste 13 vragen, zij niet over alles negatief zijn. Zij lichten dit toe door, aan de hand van beschrijvingen van hun ervaringen aan te geven dat zij weliswaar negatief terugblikken op de politiek achter hun optreden 'in den vreemde' en op hun terugkeer in Nederland en dat zij minder te spreken zijn over de verschillende regeringen. Zij zeggen echter graag naar *de eigen onderdeelreünies* te gaan, waar zij hun oude maten weer zien.

Eén van deze oude veteranen voegt hieraan toe dat de beledigingen die hen zijn aangedaan, niet zomaar goed te maken zijn:

"Laat de Koningin maar eens naar de herdenking in Roermond gaan, op 7 september. Dat zou voor veel oud-veteranen een genoegdoening zijn"

Gepleit wordt niet alleen voor de lokale evenementen, maar ook voor meer media-aandacht hiervoor:

"Ben van mening dat de overheden in de regio Eindhoven/Helmond er alles aan gedaan hebben om deze dag voor alle veteranen te laten slagen. Ben groot voorstander van lokale, provinciale veteranendag. Regionaal krijgt t.o.v. Den Haag te min aandacht in de media. Meesten denken dat veteranendag alleen in Den Haag wordt gehouden: Media-aandacht!!!"

Nederlandse Antillen en Aruba

De uitbreiding van de locaties kwam in paragraaf 2.1.2. al aan bod. Het citaat spreekt voor zich:

"Het zou volgens mij een goed idee zijn om de betreffende Gouverneurs van de Antillen en Aruba in te lichten omtrent het Veteranenbeleid. Op de eilanden zijn veel veteranen, zowel van de eilanden zelf als van de immigranten (de NL veteranen). Bijvoorbeeld op 4 mei worden hier ook de gevallen herdacht, met militair ceremonieel. Dus het zou een goede geste zijn als op de eilanden ook iets werd georganiseerd op de veteranendag. Gouverneurs van de eilanden fungeren als commissarissen van de Koningin en de gezagshouders als burgermeester"

Vergeeten missies

Hoewel in de toelichtingen bij de eerdere vragen veel over 'de vergeten groep oude veteranen' is geschreven, worden bij deze vraag andere militaire operaties genoemd als vergeten missies:

"Libanon, Bosnië, Irak, Afghanistan, worden tientallen keren genoemd. Over Eritrea/Ethiopië, met als toppertje generaal P.C. Cammaert hoor je nauwelijks iets. Mensen in je omgeving hebben vraagtekens. Is daar wel eens een uitzending geweest?"

en: *"De Angola-missie wordt als een vergeten missie ervaren. Zulks terwijl wij 1½ dag zwaar onder vuur lagen en niets konden uitrichten. Hier wordt in vele geledingen aan voorbij gegaan. Miskenning of onwetendheid? Is het onbekend dat wij in die missie met gevaar voor eigen leven collega's uit benarde posities hebben gehaald met behulp van Russische helipiloten? Voorts vele levens hebben gered onder de burgerbevolking, van vrouwen, kinderen én vee, door 24 uur de uitbraak van de oorlog op te houden?"*

Overig

Veel waarderende woorden werden geschreven over het maandelijks tijdschrift Checkpoint.

Tussen de overige opmerkingen is geen overkoepelend thema te ontdekken.

2.4.2. De enquête*Anonimiteit*

In de aanbiedingsbrief is aangegeven dat de verstekte gegevens anoniem worden verwerkt en in de rapportage niet herleidbaar zijn tot de persoon. Ook werd beschreven dat linksboven en rechtsonder op het enquêteformulier een blokjespatroon met een nummer staat en dat deze computer codering nodig is om deze evaluatie te onderscheiden van ander onderzoek, omdat de ingevulde formulieren deels door een computer worden verwerkt.

Het nummer, 29964, was bij het drukken van de aanbiedingsbrief nog niet bekend. Wellicht waren de zorgen van enkele respondenten met het benoemen van dit nummer dat voor iedere respondent hetzelfde was, weggenomen:

"Door mijn nummer onder en boven de pagina heb ik twijfels over de anonimiteit van de testgegevens; dit mag (zeker in mijn geval) als flinke ruis beschouwd worden"

Anderen signaleerden dit nummer wel, maar zagen daar geen probleem in:

"Als deze enquête anoniem is, waarom zijn er linksboven en rechtsonder dan codes voor een computer op papier gezet? Alles kan hieraan gekoppeld worden, dus ook mijn gegevens. Maar, van mij mag dat hoor. Doe!"

Wensen en Behoeften

In totaal zijn er door 811 van de 941 respondenten 3.923 toelichtingen bij de antwoorden gegeven. Deze vele bijschrijvingen geven een indicatie van het belang dat eraan wordt gehecht, gehoord te worden:

"Ik dank u voor de geboden mogelijkheid tot reageren. Succes!"

Bij velen gaat de behoefte verder dan dat:

"(...) Keuze enquête juist. Als er nu ook nog wat mee gedaan wordt is het helemaal TOP!"

Enkele mensen hebben we al op hun wenken kunnen bedienen, zoals de hieronder geciteerde:

"Is het ook mogelijk om een nieuwe veteranenspeld te krijgen? Deze is gebroken"

Deze veteraan had zijn naam, adres en woonplaats genoteerd en heeft per omgaande de speld toegezonden gekregen.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIES, DISCUSSIE EN AANBEVELINGEN

Het doel van deze evaluatie is, *'het in kaart brengen van mening van de veteranen over deze derde Nederlandse Veteranendag'*.

Aan de hand van de uitkomsten heeft het Comité Nederlandse Veteranendag de mogelijkheid de stem van de veteranen te laten meewegen bij de organisatie van toekomstige veteranendagen.

De Nederlandse Veteranendag zelf draait om erkenning en waardering voor veteranen en dient het begrip in de Nederlandse samenleving voor veteranen te vergroten.

3.1. Conclusies

3.1.1. Kwantitatieve conclusies

Aan de hand van de antwoorden op de gesloten vragen zijn de navolgende kwantitatieve conclusies getrokken:

- Bijna 61% van de respondenten zegt te hebben gemerkt dat de veteranendag heeft geleid tot meer erkenning en waardering in zijn of haar richting als veteraan. In 2005, het eerste jaar dat de Nederlandse Veteranendag werd gehouden, bedroeg dit percentage slechts 34,8% en in 2006 was dit 47,5%. Er is een duidelijke toename waar te nemen in het behalen van de doelstelling.
- Van de respondenten is 24% bij (één van) de lokale en/of regionale bijeenkomsten of evenementen aanwezig geweest en minstens 12% is naar Den Haag gereisd.
- De lokale en/of regionale bijeenkomsten en evenementen die door gemeenten en regio's zelf, op of rond 29 juni, zijn georganiseerd, krijgen een hoge waardering van zowel de oude veteranen (4.11) als van de jonge veteranen (4.10).
- De groep oude veteranen waardeert twee programmaonderdelen in Den Haag hoger dan de groep jonge veteranen; te weten het Nationale Defilé Den Haag (3,95 t.o.v. 3,83) en de Plechtigheid in de Ridderzaal (3,64 t.o.v. 3,59).
- De overige waarderingvragen (ten aanzien van: de slogan, het thema, de Ceremoniële Medaille-uitreiking, de Manifestatie, het onderwijsproject én de anjer) worden door de groep oude veteranen iets lager gewaardeerd dan door de groep jonge veteranen.
- De laagste waardering geeft de groep oude veteranen aan het idee om de anjer als teken van erkenning en waardering voor veteranen te (laten) dragen door de Nederlandse bevolking.

3.1.2. Kwalitatieve conclusies

Op basis van kwalitatieve analyses van de toelichtingen zijn de navolgende conclusies getrokken:

- In totaal zijn er door 811 van de 941 respondenten 3.923 toelichtingen bij de antwoorden gegeven. Deze vele bijschrijvingen geven een indicatie van het belang dat eraan wordt gehecht, gehoord te worden.
- Hoewel er in de enquête niet expliciet naar is gevraagd, blijkt uit de toelichtingen door de gehele evaluatie heen dat een groot deel van de respondenten die hebben gediend in Nederlands-Indië of in Nieuw-Guinea, zegt nog steeds niets te merken van erkenning en waardering, behalve van hun strijdmakers van destijds.
Deze veteranenpashouders lijken de gelegenheid aan te grijpen om hun boosheid, frustraties en verdriet te uiten. Zij geven aan dat hun emoties vooral voortkomen uit de slechte behandeling bij terugkeer in Nederland door zowel de Nederlandse regering als de bevolking. Bovendien zijn velen van mening dat de overheid tot op heden niets of niet voldoende heeft gedaan om de slechte behandeling te compenseren. Zij ervaren zichzelf nog steeds als een vergeten groep, die nooit is begrepen, laat staan gerespecteerd.
- Erkenning en waardering voor veteranen, zowel door de Nederlandse overheid als de bevolking, kan volgens de respondenten juist tijdens de Nederlandse Veteranendag praktisch worden beleden. Dit kan door zorg te dragen voor het minimaliseren van de kosten voor (georganiseerd) vervoer naar en van Den Haag en de lokale evenementen, de kosten voor lunch- en consumptiebonnen, die wellicht kunnen worden toegezonden of ter plaatse worden verstrekt en door het invoeren van een landelijke vrije dag voor veteranen.
- Responderende veteranen wensen een verbetering en verdieping van de kennis onder de Nederlandse bevolking en met name onder de jeugd, ten aanzien van de geschiedenis van de Nederlandse krijgsmacht en de militaire inzet en daarmee ten aanzien van de veteranen.
- Responderende veteranen wensen een verbetering van de communicatie vóór, tijdens en ná de Nationale Veteranendag om kennisname en/of 'meebeleven' te vergroten.
- Ruim de helft van de respondenten staat achter het idee van de anjer. Het is echter van belang erop te wijzen dat bijna 10% van de responderende veteranen tégen dit idee is, vanwege de

overduidelijke associatie met ZKH prins Bernhard. Op zich worden de erkenning en waardering die uitgaan van het dragen van een bloem (zoals de klapproos en de korenbloem in andere landen) zeer op prijs gesteld. Om te voorkomen dat men uiteindelijk vooral de prins herdenkt, prefereren veel veteranen een éigen symbool dat, als blijk van waardering en respect voor de Nederlandse veteranen, op en rond de Nederlandse Veteranendag door de bevolking kan worden gedragen.

3.2. Discussie

Zoals bij ieder (evaluatie)onderzoek kan ook bij deze schriftelijke enquête een aantal kanttekeningen worden geplaatst.

3.2.1. Theoretisch kader

De doelstelling van deze evaluatie wordt niet voorafgegaan door een theoretisch kader. Er is geen probleemstelling geformuleerd, anders dan het in kaart brengen van de mening van de veteranen over de dag. Aan de hand van de uitkomsten heeft het comité de mogelijkheid de stem van de veteranen te laten meewegen bij de organisatie van toekomstige veteranendagen. Door het opstellen van een *theoretisch kader*, het zorgvuldig formuleren van het *doel* van de evaluatie en de hieruit voortkomende *probleemstelling* en *onderzoeksvragen*, wordt de mogelijkheid geboden gericht te meten en het gewicht van de resultaten te kunnen vaststellen.

3.2.2. Vraagstelling

In totaal zijn er door 811 van de 941 respondenten 3.923 toelichtingen bij de antwoorden gegeven. Ruim 88% mensen hebben dus van de mogelijkheid gebruik gemaakt om achtergronden bij of verklaringen voor de kwantitatieve antwoorden te geven. Deze vele bijschrijvingen geven een indicatie van het belang dat eraan wordt gehecht, om meer gegevens te verstrekken dan alleen de gesloten antwoorden.

Toen in 2005 voor het eerst de Nederlandse Veteranendag werd gehouden en werd geëvalueerd, bestond de enquête slechts uit gesloten vragen. Ruim een derde van de retourzendingen, iets minder dan 400, bevatten toen echter geschreven aanvullingen. Bij een deel van de respondenten bleek een behoefte te bestaan om meer gegevens te verstrekken dan er via de 17 gesloten antwoorden kon worden gegeven.

In 2006 is besloten de respondent door middel van een toelichtingskader ruimte te bieden voor het geven van achtergronden bij en verklaringen voor hun kwantitatieve antwoorden. Ruim 86% van de 886 respondenten (762 veteranenpashouders) heeft toen gebruik gemaakt van die mogelijkheid. Dit jaar ligt dat percentage met 88% nog 2% hoger en blijkt het aantal toelichtingen bijna 4.000 te zijn.

Bij onderzoek naar meningen, opvattingen en verwachtingen van mensen ligt het voor de hand om mensen daarnaar te vragen. De onderzoeker wil immers een representatief beeld krijgen van de meningen, etc. van een bepaalde doelpopulatie. Hierbij moeten de voor- en nadelen worden afgewogen van het al dan niet opnemen van open vragen in de lijst. Dergelijke vragen kunnen, zo ook bij deze enquête, leiden tot lange epistels, met alle gevolgen voor tijd, kosten en mogelijkheden van (statistische) verwerking van dien.

Het bieden van vragen met meerdere antwoordmogelijkheden is wellicht een praktisch alternatief. Een voorbeeld:

Bent u op zaterdag 28 juni 2008 in Den Haag aanwezig geweest in het kader van de Nederlandse Veteranendag?

- ja
- nee, in verband met:
☐	ouderdom
☐	invaliditeit / ziekte
☐	werk / studie
☐	vakantie
☐	woon in buitenland
☐	voel mij (nog) geen veteraan
☐	niet geïnteresseerd
☐	anders, namelijk: _____

Ruimte voor bijgeschreven toelichtingen blijft echter noodzakelijk.

3.2.3. Verzendbestand

De landelijke verhoudingen tussen de groep oude en de groep jonge veteranen is 1,5 : 1. Binnen het veteranenpasbestand bedraagt de huidige verhouding tussen oude en jonge veteranen ongeveer 3,6 : 1.

Besloten is om de landelijke verhoudingen tussen de oude en jonge veteranen als uitgangspunt voor het verzendbestand van deze enquête te nemen. Deze keuze is gebaseerd op de wens om de kans te vergroten de mening van de landelijke populatie veteranen weerspiegeld te zien in de resultaten van deze evaluatie.

Het moge duidelijk zijn dat in het veteranenpasbestand de groep oude veteranen in verhouding tot de landelijke populatie oververtegenwoordigd is (te weten 2,4 maal), waardoor niet voor de verhouding van 3,6 : 1 is gekozen.

De vraag bij deze evaluatie is vervolgens of de resultaten en conclusies te generaliseren zijn. Met andere woorden, of de meningen van de geënquêteerde veteranenpashouders de meningen representeren van de landelijke populatie veteranen. Wellicht hebben vooralsnog alleen heel betrokken mensen een pas aangevraagd? Misschien zijn veteranen die problemen ervaren oververtegenwoordigd in het bestand? Of juist omgekeerd, vinden we meer veteranen zonder problemen in het bestand pashouders.

En: hoe kunnen we in de toekomst ook de mening meenemen van veteranen zonder pas? Of: zal in de toekomst iedere veteraan een pas hebben?

De vraag naar deze generalisatie is niet te beantwoorden zonder gericht onderzoek. Daarom dient toch de nodige voorzichtigheid te worden betracht bij het generaliseren van de resultaten en conclusies van deze evaluatie onder veteranenpashouders.

3.2.4 Respons

In Nederland is het vaak een probleem dat slechts een beperkt deel van de beoogde deelnemers bereid is om aan een enquête deel te nemen. Bovendien lijkt het aantal mensen dat niet meedoet de laatste jaren toe te nemen. Een responspercentage van ongeveer 40% is bij een gemiddeld onderzoek vergelijkbaar met deze evaluatie al heel behoorlijk.

Bij deze enquête zijn van de 2.400 toegezonden enquêteformulieren 941 ingevulde lijsten retour gezonden. Hiervan zijn er 918 bruikbaar ingevuld. Deze respons bedraagt 39,2%, nagenoeg het gemiddelde percentage in Nederland.

Dit percentage is op zich redelijk te noemen en ligt iets hoger dan de 36,9% van vorig jaar, maar weer wat lager dan in 2005 toen 46,4% respondeerde. Toch kan de relatief lage respons gevolgen hebben voor de betrouwbaarheid van de resultaten.

Mogelijk heeft dit te maken met de datum waarop de Nederlandse Veteranendag wordt gehouden. De 29ste juni valt in een periode waarin veel mensen mogelijk met vakantie zijn.

3.3. Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van de enquête en de aanvullende geschreven toelichtingen kunnen enkele aanbevelingen gedaan worden.

- Handhaaf het vieren van de Nederlandse Veteranendag in Den Haag, in combinatie met lokale en/of regionale bijeenkomsten en evenementen op of rond 29 juni.
- Ontwikkel en ondersteun de hooggewaardeerde lokale en/of regionale activiteiten, die nadrukkelijk niet als concurrerend, maar als complementair moeten worden beschouwd.
- Onderzoek mogelijkheden om de participatie van veteranen aan deze dag te vergroten. Denk hierbij aan het minimaliseren van de kosten voor vervoer, lunch en consumpties, het invoeren van een landelijke vrije dag voor veteranen en het verbeteren van de bereikbaarheid, parkeerfaciliteiten en de facilitaire ondersteuning.
- Onderzoek mogelijkheden om de communicatie vóór, tijdens en ná de Nederlandse Veteranendag te verbeteren om kennisname en/of 'meebeleven' te stimuleren. Denk hierbij aan het bekend stellen van de lokale en/of regionale bijeenkomsten en evenementen, bij voorkeur middels een persoonlijke uitnodiging. Denk tevens aan verslaggeving via de televisie van de verschillende programmaonderdelen, een straalverbinding naar regionale locaties en het vlaggen op veteranendag.
- Onderzoek de voorkeur voor het, door de Nederlandse bevolking, dragen van *de (witte) anjer* dan wel het dragen van *een 'eigen symbool'*, als blijk van waardering en respect voor de Nederlandse veteranen, op en rond de Nederlandse Veteranendag.

- Onderzoek mogelijkheden om de evaluatie van deze dag vollediger en betrouwbaarder te maken door middel van aanvullende vragen, vragen met meerdere antwoordmogelijkheden, het voorleggen van mogelijke nieuwe elementen binnen de veteranendag en het bereiken van veteranen die (nog) geen veteranenpas hebben.

BIJLAGE 1

Aanbiedingsbrief

Willem van Lanschotplein 2
Postbus 125 - 3940 AC Doorn
MPC 55 W
Telefoon 0343 - 47 41 47
Telefax 0343 - 47 41 14
E-mail info@veteraneninstituut.nl

Ons kenmerk: 2007.06.29/PH
Betreft: Evaluatie Nederlandse Veteranendag 2007
Bijlage: Enquête "Evaluatie Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007"

Doorn, 29 juni 2007

Geachte veteraan,

Het Comité Nederlandse Veteranendag wil graag weten hoe de Nederlandse bevolking en de veteranen de derde Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007 hebben ervaren. Het comité heeft daarom het *Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie en het Marktonderzoek (NIPO)* verzocht een telefonische enquête uit te voeren naar de waardering onder de Nederlandse bevolking. Aan het Veteraneninstituut (VI) heeft het comité verzocht een door hen opgestelde enquête uit te voeren onder veteranen.

Het doel van deze enquête is om u, als veteraan, naar uw mening te vragen over deze derde Nederlandse Veteranendag. Aan de hand van de uitkomsten heeft het comité de mogelijkheid bij te dragen aan de besteding dan wel verbetering van de Nederlandse Veteranendag in de toekomst.

Het Kennis- en onderzoekscentrum (KOC) van het VI heeft daartoe een representatieve steekproef getrokken uit het bestand Veteranenpashouders. U behoort tot de groep van 2400 geselecteerden. Het comité en het VI stellen uw medewerking bijzonder op prijs.

U kunt deelnemen aan deze evaluatie door de bijgevoegde enquête in te vullen en aan ons terug te sturen vóór **31 juli 2007**. Een antwoordervelop is bijgevoegd; een postzegel is **niet** nodig.

Linksboven en rechtsonder op het enquêteformulier staat een blokjespatroon met een nummer. Het betreft een computercodering om deze evaluatie te onderscheiden van ander onderzoek. Dit is nodig omdat de ingevulde formulieren deels door een computer worden verwerkt. We verzoeken u dan ook deze code niet onleesbaar te maken.

Uw gegevens worden anoniem verwerkt en zijn in de rapportage niet herleidbaar tot uw persoon. De resultaten van de enquête zullen op onze website kenbaar worden gemaakt (www.veteraneninstituut.nl). Uiteraard zullen wij u ook via Checkpoint op de hoogte houden van de resultaten van deze enquête. Mocht u niet aan deze evaluatie willen deelnemen, dan stellen we het op prijs als u de enquête aan ons terug stuurt met vermelding van de reden.

Indien u vragen heeft over (het invullen van) de enquête, dan kunt u contact met mij opnemen. Ik ben bereikbaar via tel: 0343 - 474 180 en via e-mail: pni.huls-vanzijl@veteraneninstituut.nl

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.
Met vriendelijke groet,

Maj drs. Patricia M. Huls - van Zijl
Onderzoeks- en beleidsmedewerker
Kennis- en onderzoekscentrum Veteraneninstituut Doorn

Het *Veteraneninstituut* is een
samenwerkingsverband van het
Ministerie van Defensie en de Basis.

BIJLAGE 2

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

Bij alle vragen geldt: er is geen goed of fout antwoord. Het gaat om uw persoonlijke mening. U wordt verzocht de meerkeuzevragen te beantwoorden door het vakje van uw keuze MET EEN BLAUWE OF ZWARTE PEN geheel in te kleuren.

niet zo maar zo

U wordt verzocht eventuele toelichtingen zo kort en bondig mogelijk te verwoorden.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

01 De doelstelling van de veteranendag is: het binnen de Nederlandse samenleving bevorderen van meer erkenning en waardering voor de veteranen. Heeft u gemerkt dat de Nederlandse Veteranendag inderdaad heeft geleid tot meer erkenning en waardering in uw richting als veteraan?

ja nee

Toelichting:

02 Wat vindt u van de slogan voor de Nederlandse Veteranendag: "Veteranen. Ingezet in dienst van de vrede".

helemaal mee oneens	mee oneens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

Toelichting:

29964

1 / 6

29964

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

03 *Het thema van deze derde veteranendag was: "Praat eens met een veteraan". De gedachte hierachter is, dat persoonlijke ontmoetingen tussen veteranen en niet-veteranen en het met elkaar in gesprek gaan, leidt tot meer erkenning en waardering. Spreken dit thema en de achterliggende gedachte u, als veteraan, aan?*

helemaal mee oneens	mee oneens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

Toelichting:

04 *Bent u op 29 juni 2007 in Den Haag aanwezig geweest bij evenementen in het kader van de Nederlandse Veteranendag?*

a. *De plechtigheid in de Ridderzaal?*

ja nee

b. *De Ceremoniële Medaille-uitreiking op het Malieveld?*

ja nee

c. 1. *Het Nationaal Defilé Den Haag, dat startte en eindigde op het Malieveld?*

ja nee

c. 2. *Indien ja, heeft u zelf deelgenomen aan het defilé?*

ja nee

d. *De Manifestatie op het Malieveld?*

ja nee

Toelichting:

29964

2 / 6

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

05 Heeft u (delen van) het programma van de Nederlandse Veteranendag gevolgd via de media (via rechtstreekse uitzendingen, dan wel journaaluitzendingen op televisie en/of radio)?

ja gedeeltelijk nee

Toelichting:

06 Indien u op vraag 04 en/of vraag 05 'ja' of 'gedeeltelijk' heeft geantwoord en dus het programma in Den Haag zelf, dan wel via de media heeft gevolgd, wordt u verzocht de navolgende waarderingsvragen te beantwoorden:

a. Hoe is uw waardering voor de geboden plechtigheid in de Ridderzaal?

slecht matig neutraal goed uitstekend

b. Hoe is uw waardering voor de geboden Ceremoniële Medaille-uitreiking?

slecht matig neutraal goed uitstekend

c. Hoe is uw waardering voor het geboden Nationaal Defilé Den Haag?

slecht matig neutraal goed uitstekend

d. Hoe is uw waardering voor de Manifestatie op het Malieveld?

slecht matig neutraal goed uitstekend

Toelichting:

07 Zou u volgend jaar bij een programma als in Den Haag aanwezig willen zijn?

ja nee

Toelichting:

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

08 Het Comité Nederlandse Veteranendag heeft samen met de Verenigde Nederlandse Gemeenten op 2 maart 2007 een brief aan alle burgemeesters gestuurd. Dit, om onder de aandacht te brengen dat er, in het kader van de Nederlandse Veteranendag, volop ruimte is voor gemeenten en regio's zelf, om op of rond 29 juni lokale en/of regionale bijeenkomsten en evenementen te organiseren. Bent u in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig geweest?

ja nee

Zo ja, in de gemeente / regio:

Toelichting:

09 Indien u op vraag 08 'ja' heeft geantwoord en dus in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig bent geweest, hoe is dan uw waardering voor de geboden evenementen?

slecht matig neutraal goed uitstekend

Toelichting:

10 Zou u volgende jaar (weer) in uw eigen gemeente of regio bij (één van) deze bijeenkomsten of evenementen aanwezig willen zijn?

ja nee

Toelichting:

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

11 Met de eerder genoemde 'Burgermeestersbrief' werd ook de DVD "Nederlandse Veteranendag 2006" en de flyer van het onderwijsproject 'Verhalen van veteranen' aangeboden. Dit project wordt uitgevoerd door de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) in samenwerking met het Veteraneninstituut en met steun van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Defensie. Heeft u wel eens iets gehoord, gezien of gelezen over dit scholenproject?

ja nee

Toelichting:

12 Indien u op vraag 11 'ja' heeft geantwoord en dus wel eens iets heeft gehoord, gezien of gelezen over het scholenproject, hoe is dan uw waardering hiervoor?

slecht matig neutraal goed uitstekend

Toelichting:

13 Onlangs is er een initiatief ontstaan om, als blijk van waardering en respect voor de Nederlandse veteranen, de anjer te dragen op en rond de Nederlandse Veteranendag. Hoe staat u als veteraan tegenover het idee dat de Nederlandse bevolking op deze wijze haar erkenning en waardering uit?

- Ik vind dit idee ongewenst
 Ik vind dit géén goed idee
 neutraal
 Ik vind dit een goed idee
 Ik waardeer dit idee zeer

Toelichting:

Enquête Nederlandse Veteranendag van 29 juni 2007

Om in deze enquête de mening van 'oude' veteranen te kunnen vergelijken met die van 'jonge' veteranen wordt een onderscheid gemaakt tussen veteranen uit de periode vóór UNIFIL (1979) en de veteranen uit de periode UNIFIL en later. Om een vergelijking mogelijk te maken met NIPO-onderzoek naar de waardering van deze dag onder de Nederlandse bevolking, worden enkele persoonsgegevens gevraagd. Om deze redenen verzoeken wij u antwoord te geven op vragen 14 t/m 17.

- 14 Heeft u deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending vóór 1979? ja nee
- 15 Heeft u deelgenomen aan een operatie/missie/uitzending tijdens of ná 1979? ja nee
- 16 Wat is uw leeftijd in jaren? jaar
- 17 Wat is uw geslacht? man vrouw

- 18 Indien u nog opmerkingen heeft ten aanzien van de derde Nederlandse Veteranendag, of ten aanzien van deze enquête, kunt u deze in het kader hieronder kwijt.

Hartelijk dank voor uw deelname!

